

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ МАЛО ЦРНИЋЕ ЗА ПЕРИОД 2021-2025. ГОДИНЕ

Назив документа: **СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
МАЛО ЦРНИЋЕ ЗА ПЕРИОД 2021-2025. ГОДИНЕ**

НАРУЧИЛАЦ: ОПШТИНА МАЛО ЦРНИЋЕ
Ул. Бајлонијева 119, 12311 Мало Црниће

Заступник наручиоца: Малиша Антонијевић, председник општине

ИЗВРШИЛАЦ: Универзитет у Београду –
ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ,
Студентски трг 3/III, 11000 Београд

Заступник извршиоца: Проф. др Дејан Филиповић, декан факултета

Руководилац израде Студије: Проф. др Дејан Филиповић, дипл.пр.планер

Чланови радног тима: Проф. др Велимир Шећеров, дипл.пр.планер
Проф. др Даница Шантић, дипл.географ
Добрила Судимац Мратинковић, дипл.економиста
Доц. др Иван Новковић, дипл.географ-еколог
Доц. др Бојан Врачаревић, дипл. економиста
Мср Бранко Протић, дипл.пр.планер
Мср Љубица Душков, дипл.пр.планер
Мср Милан Радовић, дипл.пр.планер
Мср Марина Весић, дипл. туризмолог

Чланови радне групе испред општине:

1. Драган Митић, заменик начелник Општинске управ општине Мало Црниће
2. Снежана Милошевић, шеф Одсека за ошту управу, друштвене делатности и обједињену процедуру
3. Јелица Радојковић, шеф Одсека за локални економски развој, локалну пореску администрацију и инспекцијске послове
4. Јелица Мрдак, запослена на нормативно - правним и управни послови из комуналне области, области заштите животне средине, водопривреде, путне привреде и саобраћаја
5. Срђан Гатић, референт из области урбанизма
6. Сандра Добросављевић, порески инспектор, инспектор за заштиту животне средине и туристички инспектор, координатор

САДРЖАЈ

1. УВОД

- 1.1. Методолошки оквир
- 1.2. Полазне основе

2. ПРОФИЛ ОПШТИНЕ МАЛО ЦРНИЋЕ

- 2.1 Општи подаци
- 2.2. Број насеља, становништво и густина насељености
- 2.3. Природне карактеристике општине
  - 2.3.1. *Геолошке карактеристике*
  - 2.3.2. *Геоморфолошке и хипсометријске карактеристике*
  - 2.3.3. *Нагиб терена и експозиција рељефа*
  - 2.3.4. *Климатске карактеристике*
  - 2.3.5. *Педолошке карактеристике*
  - 2.3.6. *Хидрографске карактеристике*
  - 2.3.7. *Заштићена природна и културна добра*
  - 2.3.8. *Користићење земљишта у општини*
  - 2.3.9. *Природне непогоде у општини*
- 2.4. Демографске карактеристике општине Мало Црниће
  - 2.4.1. *Компоненте популационе динамике*
  - 2.4.2. *Структурна обележја становништва*
  - 2.4.3. *Образовање становништва*
  - 2.4.4. *Пројекције будућег популационог развоја*
  - 2.4.5. *Здравствена и социјална заштита*
  - 2.4.6. *Културни и спортско рекреативни живот*
- 2.5. Економски развој
  - 2.5.1. *Локална привреда*
  - 2.5.2. *Рурална економија и пољопривреда*
  - 2.5.3. *Туризам*
  - 2.5.4. *Инфраструктура*

3. SWOT АНАЛИЗА

- 3.1. SWOT анализа - Економски развој
- 3.2. SWOT анализа - Друштвени развој
- 3.3. SWOT анализа – Животна средина
- 3.4. Закључак SWOT анализе

4. ВИЗИЈА, МИСИЈА, ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ

5. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ АСПЕКТ

6. УПРАВЉАЊЕ, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

7. АКЦИОНИ ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ МАЛО ЦРНИЋЕ 2021-2025.

1. УВОД

Израда Стратегије покренута је са циљем да се дефинишу прецизни стратешки циљеви и начини њиховог остваривања и вредновања, а имајући у виду да је општина Мало Црниће имала Стратегију одрживог развоја општине Мало Црниће за период 2015-2020. године која истиче крајем ове године. Општинска управа на овај начин предузима значајне кораке у планирању сопственог одрживог развоја у складу са постојећим законским оквирима и савременим националним и европским тенденцијама.

Стратегија развоја општине Мало Црниће мора да предвиди правце, приоритете и динамику даљег привредног и општедруштвеног развоја овог подручја и да представља свеобухватни програмски документ. Њена мисија је да буде дугорочна на период од пет година. Она мора бити заснована на општим и научно утемељеним начелима и треба да послужи као основа за доношење, како програма привредног развоја, тако и развоја свих других сегмената локалне заједнице.

План одрживог развоја јединице локалне заједнице јесте кључни документ напретка и просперитета. Одрживи развој је дефинисан као „развој којим се иде у сусрет потребама садашњости тако да се не угрожавају будуће генерације у задовољавању сопствених потреба“ (World Commission on Environmental and Sustainability, 1987). Потврђујући досадашња сазнања о концепту одрживог развоја као процесу који се заснива на узајамном повезивању бројних искустава и експертиза у синергију усмерену ка унапређењу свих аспеката живота, израда Стратегије одрживог развоја ће бити реализована у сарадњи и интеракцији бројних релевантних институција и заинтересованих страна у општини Мало Црниће. Одрживи развој општине Мало Црниће је део глобалне развојне агенде оличене у циљевима одрживог развоја за период 2016-2030.године.

Стратегија одрживог развоја општине Мало Црниће је усаглашена са Законом о планском систему Републике Србије ("Сл. Гласник РС", бр.30/18), Законом о локалној самоуправи ("Сл. Гласник РС", бр.129/07, 83/14, 101/16 и 47/18), другим релевантним законским и подзаконским актима.

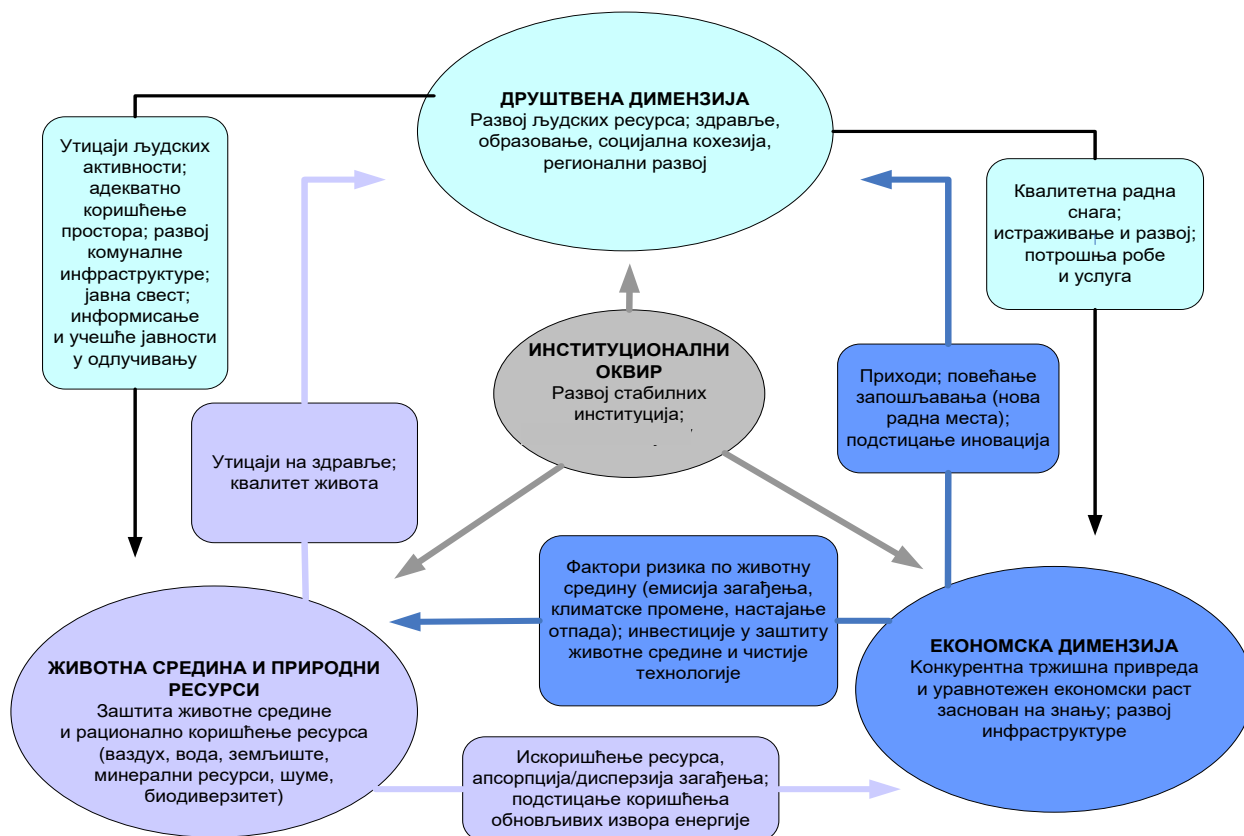
На основу свега претходно наведеног Општинско веће донело је Одлуку о изради Стратегије одрживог развоја општине Мало Црниће, на основу које је расписана јавна набавка где је изабран Географски факултет Универзитета у Београду за обрађивача Стратегије.

Изради Стратегије се приступило систематски и у партнерству са Општинском управом и радном групом коју су чинили представници локалне самоуправе и локалних институција. Обрађивачи Стратегије су применили сва достигнућа и позитивна искуства која су стечена израдом сличних стратешких докумената и планских аката за јединице локалне самоуправе. Полазиште у сагледавању економских, друштвених и еколошких потенцијала и ограничења општине, као и активности и мера које је потребно предузети у циљу развоја општине, поред стратешких и планских докумената, представљао је претходни документ - Стратегија одрживог развоја општине Мало Црниће 2015-2020.године.

1.1. Методолошки оквир

Методолошки поступак који је примењен у изради Стратегије приказан је и верификован у стручној јавности и академској заједници. Као методолошка основа, при изради локалне стратегије одрживог развоја, полазиште је представљала Национална стратегија одрживог развоја ("Сл. Гласник РС", бр.57/08) која дефинише одрживи развој као циљно оријентисан, дугорочан, непрекидан, свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални) на свим нивоима. У Стратегији се потенцира израда модела који на квалитетан начин задовољава друштвено-економске потребе и интересе становништва, а истовремено уклања или знатно смањује утицаје који прете или штете здравој животnoj средини и природним ресурсима.

Методологија је заснована на партиципативном приступу, што подразумева директну укљученост свих заинтересованих јавних и приватних страна током целокупног процеса и не односи се само на заједничку израду стратешког документа и акционог плана, него омогућује шире учешће заједнице у идентификацији, активирању и координацији партнерстава за имплементацију појединих активности и пројеката.

Методолошки, пројектним задатком за израду Стратегије који је дефинисан од стране општинске управе, одређено је да Стратегија развоја општине Мало Црниће треба да:

- дефинише основне циљеве и стратешке правце привредног развоја општине, који ће се заснивати на анализи и реалној оцени расположивих развојних предности општине у контексту глобалних кретања на тржишту и дугорочних промена у светској тражњи. Из тог угла и са становишта концепта динамичких компаративних предности сагледати све реалне могућности људских, материјалних, природних и геостратешких предности општине као фактора раста и развоја, а ослањајући се на његове унутрашње потенцијале;
- сагледа кључне развојне могућности општине са становишта стварања конкурентних предности и утврди секторске приоритете у стварању додате вредности, те препозна и дефинише идентитет општине;
- одреди улогу локалне самоуправе, њене приоритете и активности како би се успешно остварио прелазак у вишу развојну фазу;
- посвети пажњу повећању инвестиција и извоза као кључних генератора раста у наредној развојној фази, укључујући и неопходни прилив иностраног капитала, пре свега, директних инвестиција;
- сагледа развојне предности општине, имајући у виду да се повећањем нивоа развијености мења секторска структура стварања додате вредности, па Стратегија треба да укаже на перспективе појединих сектора, на потребе и/или предности нових интеграционих процеса (стварање кластера и сл.), увођење стандарда као предуслова за интеграционе процесе ка ЕУ;
- укаже на реформу локалних институција ка подизању нивоа пружања услуга, како грађанима, тако и привредним субјектима;
- дефинише политику образовања, научно-истраживачког рада, културног стваралаштва, спорта, информисања, социјалног становања и становања уопште, здравствене и социјалне заштите, социо-економске и цивилне интеграције најугроженијих друштвених група (избеглица и расељених лица, Рома, самохраних мајки, инвалида, и др.), превенције криминала и унапређења нивоа безбедности, унапређења животне средине и др.

1.2. Полазне основе

Полазна основа израде Стратегије одрживог развоја општине Мало Црниће била је да се уз уважавање постојећих усвојених стратешких и планских докумената изради концепт одрживог развоја који синергијски повезује све три компоненте – економију, друштво и животну средину. Да би се то постигло, прво су анализирани постојеће секторске и међусекторске стратегије да би се утврдиле смернице за даљи ток израде Стратегије.

Основ за израду Стратегије су постојећа стратешко планска документа која имплементира Општина. У том смислу анализирани су следећи документи:

1. Стратегија одрживог развоја општине Мало Црниће 2015-2020.
2. Локални еколошки акциони план општине Мало Црниће за период од 2020. до 2025. год.

3. Стратегија пољопривреде и руралног развоја општине Мало Црниће за период 2019-2023. год.
4. Стратегија за унапређивање предшколског васпитања и образовања општине Мало Црниће у периоду од 2021. до 2026. год.
5. Локални план управљања отпадом општине Мало Црниће за период 2010-2020. год.
6. Просторни план општине Мало Црниће, 2010. год.
7. План генералне регулације насеља Мало Црниће, 2014. год.

Кључни приоритети општине Мало Црниће чије ће испуњење у највећој мери омогућити остварење визије одрживог развоја до 2025. године могу се идентификовати као:

- A. Уравнотежен економски раст, развој конкурентне тржишне привреде и подстицање иновација, повећање производних капацитета уз развој нових информационих технологија. Ово би подразумевало унапређење услова за привлачење директних инвестиција; развој малих и средњих предузећа, промовисање предузетништва и економску стабилност као и повећање извоза производа из општине.
- B. Унапређење образовања становништва, повећање запошљавања и социјална укљученост, стварање већег броја радних места, привлачење стручњака, побољшање здравствене заштите становништва; унапређивање квалитета и прилагодљивости радне снаге и већа улагања у људске ресурсе.
- C. Унапређење саобраћајне инфраструктуре, развој комуналне инфраструктуре, подизање регионалне конкурентности, тежња ка равномерном развоју општине, унапређивање атрактивности општине и обезбеђење адекватног квалитета и нивоа услуга, адекватно коришћење простора.
- D. Заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување биодиверзитета, смањивање количине отпада, заштита културно-историјских добара, унапређење предела и успостављање контроле загађивања елемената животне средине.

Закон о планском систему Републике Србије ("Сл. Гласник РС", бр.30/18) уређује плански систем, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржину планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобну усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и примену обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа.

Чланом 13. Закона о планском систему Републике Србије дефинисано је да стратегија треба да садржи следеће елементе:

- визију, односно жељено стање чијем достизању доприноси постизање општих и посебних циљева;
- преглед и анализу постојећег стања, укључујући и оцену нивоа остварености циљева спровођења јавних политика у конкретној области планирања и спровођења јавних политика на основу показатеља учинака у тој области;

- опште и посебне циљеве јавне политике који се желе постићи, утврђене том стратегијом или другим планским документом у складу са којим се усваја (Планом развоја, концептом политике и др.);
- мере за постизање општих и посебних циљева, узрочно-последичне везе између општих и посебних циљева и мера које доприносе остварењу тих циљева и анализу ефеката тих мера на физичка и правна лица и буџет;
- кључне показатеље учинака на нивоу општих и посебних циљева и мера, којима се мери ефикасност и ефективност спровођења јавних политика које су тим документом утврђене;
- институционални оквир и план за праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање о спроведеним мерама, постигнутим циљевима и учинцима јавних политика које се утврђују или разрађују стратегијом, уз навођење институције одговорне за праћење спровођења стратегије;
- друге елементе прописане подзаконским актима Владе Републике Србије.

Према Закону о локалној самоуправи ("Сл. Гласник РС", бр.129/07, 83/14, 101/16 и 47/18) предвиђено је да локална самоуправа доноси и спроводи програме и пројекте локалног економског, социјалног и еколошког развоја и стара се о унапређењу општег оквира за развој општине. Функција планирања развоја, своди се на холистички, интегративни приступ у складу са капацитетима општине.

На доњој скици дат је положај Стратегије одрживог развоја општине у систему просторног, еколошког, економског и социјалног развоја општине.

Успостављањем одрживог склада између привредног развоја и окружења, тј интеграције простора и животне средине у социоекономски развој, долази се до циљне идеје о одрживом развоју. При томе, стратешко планирање на локалном нивоу добија форму процеса, које се

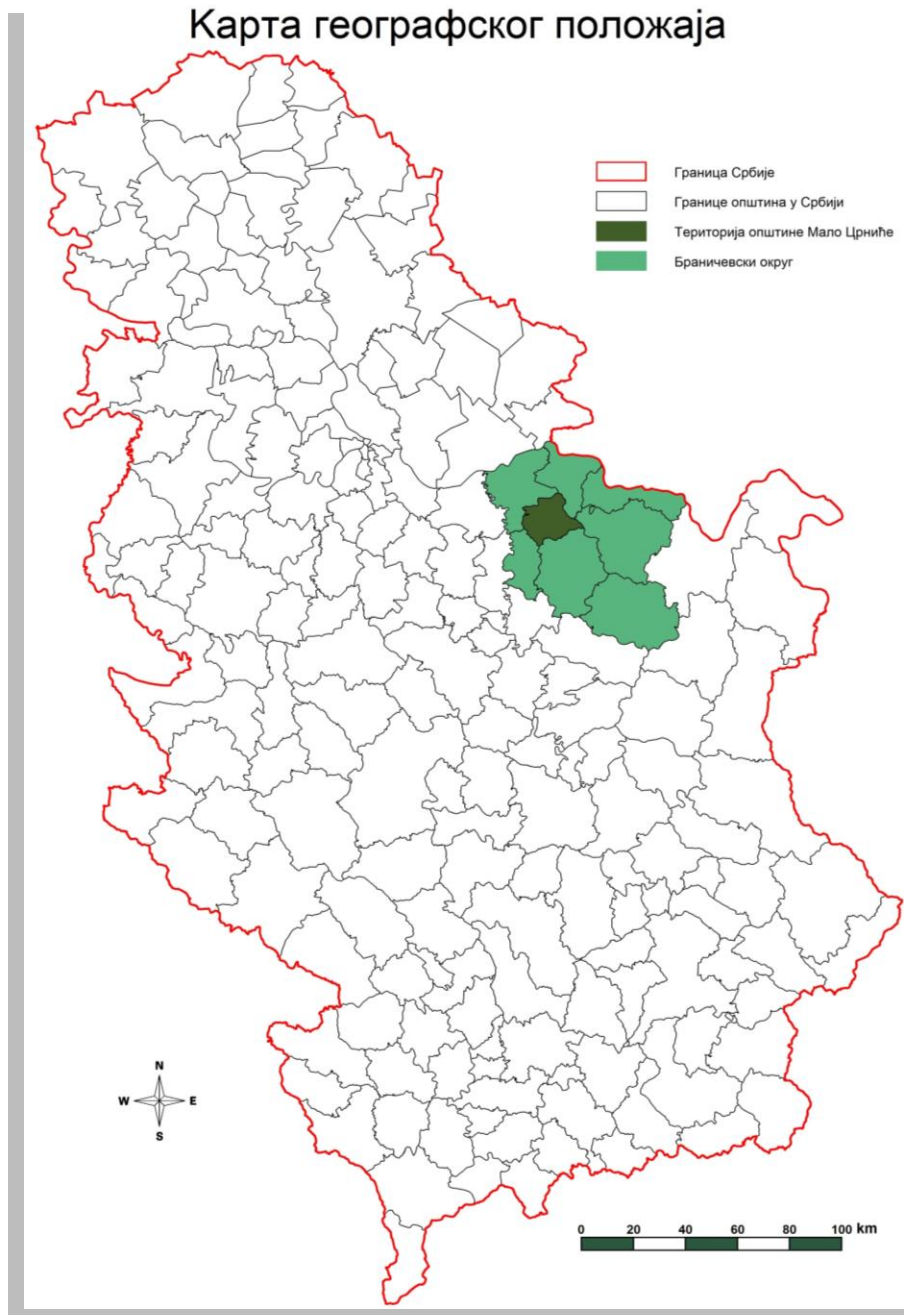
заснива на хоризонталној координацији различитих сектора, подразумевајући константан рад на развојним проблемима.

2. ПРОФИЛ ОПШТИНЕ МАЛО ЦРНИЋЕ

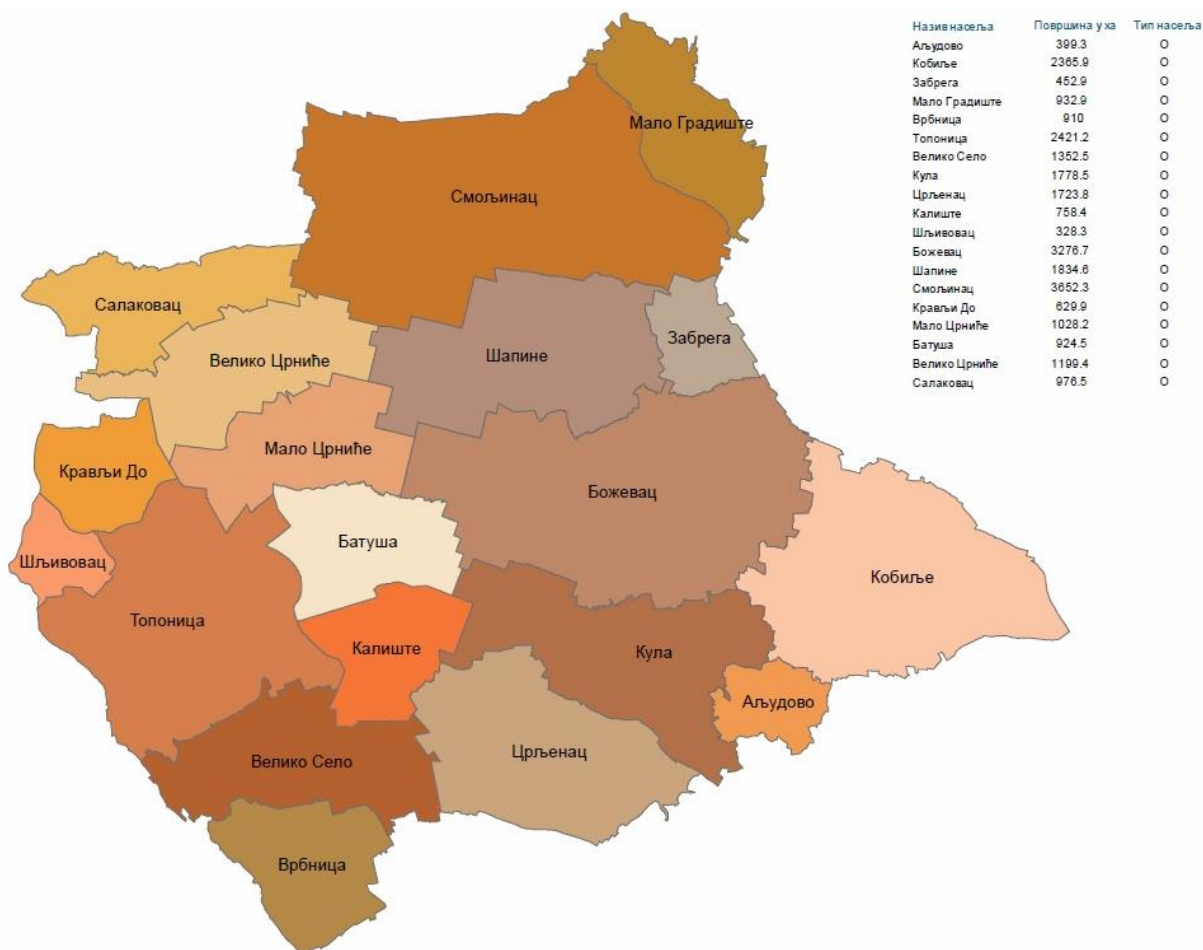
2.1 Општи подаци

Општина Мало Црниће се налази у североисточном делу централне Србије. Географски положај Општине одређен је координатама 44°33' северне географске ширине и 21°17' источне географске дужине. Припада Браничевској области и граничи се са пет општина - Пожаревац, Велико Градиште, Кучево, Петровац на Млави и Жабари. Општина Мало Црниће се простире на површини од 269 km². Општина Мало Црниће према броју становника и површини на којој се простире спада у ред мањих општина Браничевске области са просечном густином насељености од 36 ст/km² (2019).

Карта географског положаја

Општина Мало Црниће заузима централни део Браничевске области и има веома повољан стратешко-географски положај јер лежи на транзиту централне и источне Србије. Централни део територије општине обухвата плодна и широка долина средњег тока реке Млаве, која се шири у стишку равницу. По ободима долине налазе се обронци Хомољских планина. Надморска висина се креће од 89 m до 350 m. Мало Црниће се налази на 13 km од Пожаревца, 25 km од Петровца на Млави, 50 km од Кучева, од Великог Градишта је удаљено 40 km, од Жабара 41 km, а од Београда 100 km.

Слика 1. Површине (у ha) и типови насеља општине Мало Црниће

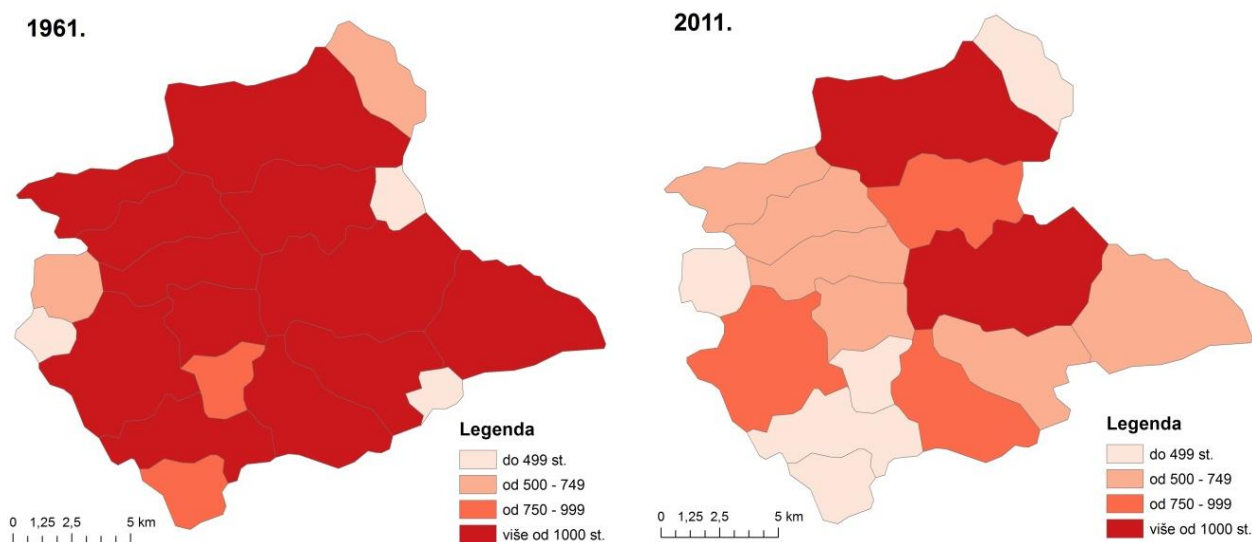
2.2. Број насеља, становништво и густина насељености

Општина Мало Црниће обухвата 19 насеља, која према административно-правном критеријуму припадају групи "осталих насеља". Насеља су: Аљудово, Батуша, Божевац, Велико Село, Велико Црниће, Врбница, Забрега, Калиште, Кобиље, Крављи До, Кула, Мало Градиште, Мало Црниће, Салаковац, Смољинац, Топоница, Црљенац, Шапине и Шљивовац.

Према попису становништва 2011. године у општини је живело 11.458 становника. Највеће насеље по броју становника је Смољинац са 1.462 становника, а најмање је Шљивовац са 114 становника. Општински центар је насеље Мало Црниће са 724 становника.

Укупан број становника општине Мало Црниће бележи константан пад од средине XX века. Наиме, 1961. године у општини је живело 24.347 становника, према попису из 2002. године у општини је живело 13.853 становника, док је 2011. године тај број износио 11.458

становника¹. Према проценама, 2019. године на територији општине је живело 9.682 становника што сведочи о размерама процеса депопулације и демографског пражњења овог простора. Од укупно 19 насеља општине ни једно није имало популациони пораст у протеклих пола века. У општинском центру, насељу Мало Црниће, број становника се у последњих 50 година двоструко смањило и то са 1.412 лица према попису становништва 1961. године, на 724 лица према попису 2011. године.

Слика 2. Популациона величина насеља општине Мало Црниће, 1961. и 2011. године
Извор: РЗС, 2013.

Популационо највећа насеља општине и субопштински центри, Божевац и Смољинац, су средином прошлог века имали преко 3.000 становника, док је данас тај број двоструко мањи. Са друге стране, насеља са најмање становништва, Шљивово и Аљудовац су на прагу демографског гашења с обзиром да су према последњем попису становништва 2011. године имали нешто више од 100 становника (слика).

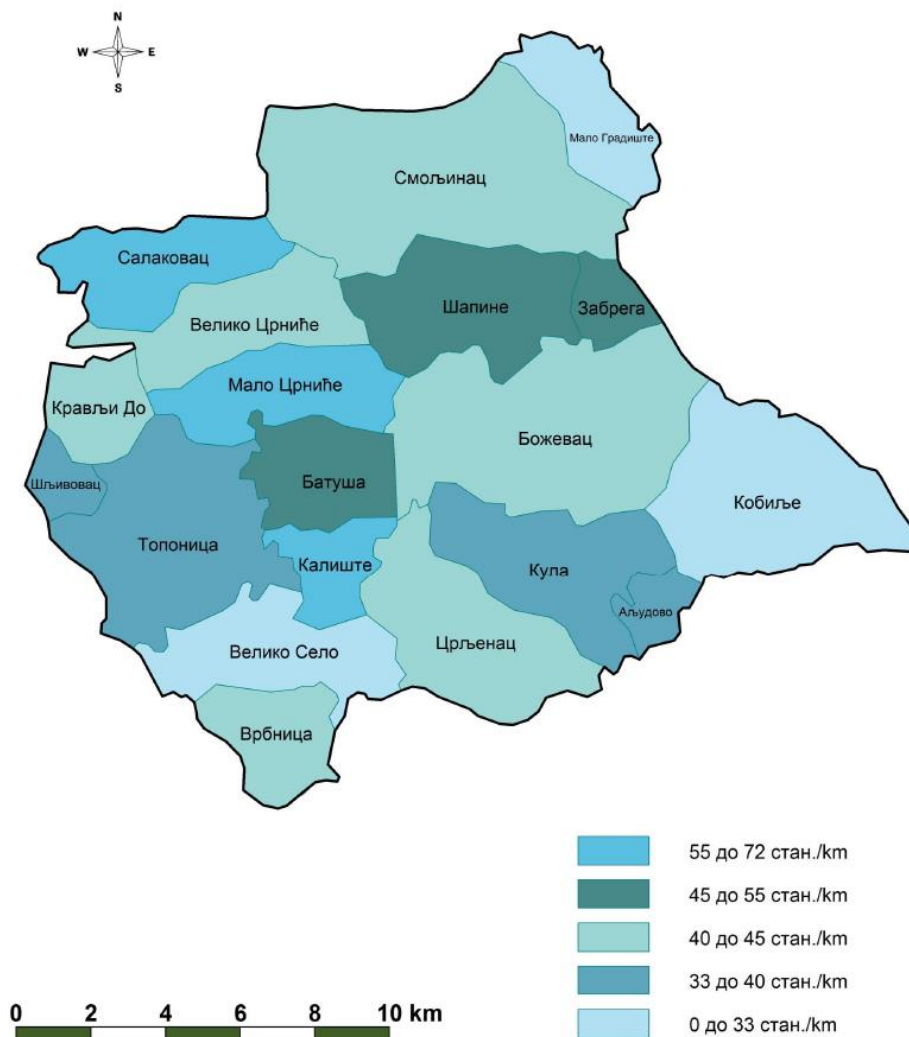
Табела 1. Број становника и густина насељености према попису 2011. године

Насеље	Број становника	Густина насељености (стан/км ²)
Шљивовац	114	37
Топоница	820	34
Врбница	377	44
Велико Село	401	29
Калиште	421	71
Батуша	510	50
Црљенац	838	45
Кула	653	39
Аљудово	124	38

¹ Треба напоменути и промену методологије пописивања у пописима у XXI веку, када је промењен концепт сталног становништва неке територије, с обзиром да сва лица која су дуже од годину дана одсутна нису урачуната у укупно становништво. С обзиром да је општина Мало Црниће простор одакле је чак 1/3 становништва већ деценијама на раду и боравку у иностранству, јасно је да се ова промена рефлектовала и на опадање укупног броја становника у последњих 20 година.

Кобилђе	727	31
Крављи До	283	43
Велико Црниће	566	42
Салаковац	693	57
Мало Црниће	724	60
Шапине	898	53
Смољинац	1462	41
Божевац	1390	43
Забрега	179	45
Мало Градиште	278	30

Просечна густина насељености општине је 2011. године износила 42 ст/км², док је према подацима за 2019. годину вредност овог показатеља опала на 36 ст/км². Најмању концентрацију становништва имала су насеља према општини Жабари (Велико Село 28 ст/км² и Топоница 34 ст/км²) и по једно према општини Велико Градиште (Мало Градиште 30 ст/км²) и Пожаревац (Шљивовац 35 ст/км²). Неравномеран размештај становништва и слаб демографски потенцијал насеља и општине у целини представљају основну препреку одрживог просторног, демографског, економског, односно свеукупног развоја општине.

Слика 2. Карта густина насељености општине Мало Црниће

2.3. Природне карактеристике и потенцијали

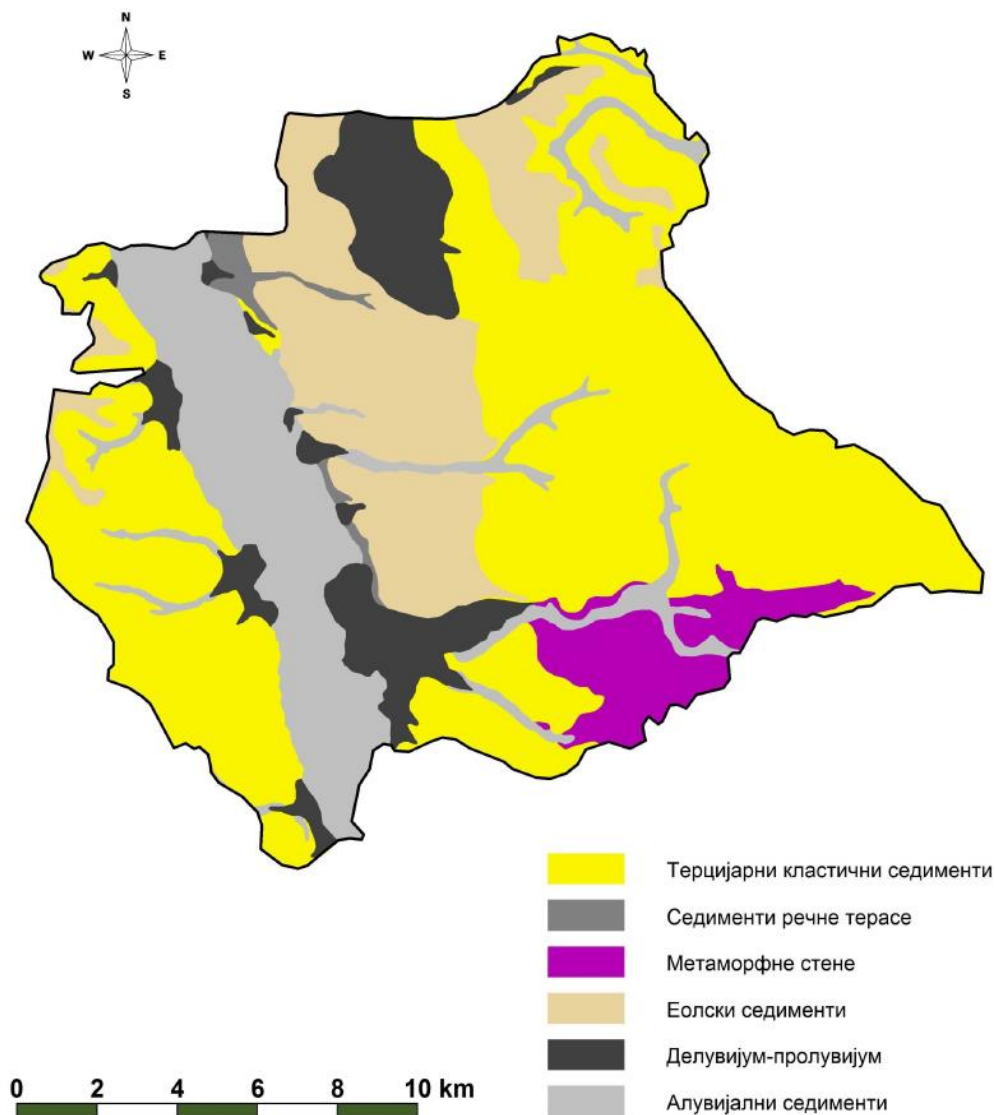
2.3.1. Геолошке карактеристике

Територија општине Мало Црниће изграђена је од седиментних и метаморфних стена. Овај тип стена изграђује територију у атарима насеља Црљенац, Аљудово и Кула, односно територију у доњем делу слива Витовнице. То су највиши и најстрмији делови територије Општине са слабијом водоиздашношћу и већом пошумљеношћу. У атару насеља Црљенац територија је изграђена од пешчара, или лапораца, док се глиновито-песковити терени налазе у атарима насеља Кобиље, Божевац, Кула, Забрега, Шапине, Мало Градиште и Смољинац у зони Стига и Врбница, Велико Село, Топоница, Крављи До и Шљивовац у западном делу општине Мало Црниће на греди Сопот. Ови терени, за разлику од околних, лесних терена, се разликује по томе што се у њима јављају површински водотокови, док таквих облика и појава у лесним теренима нема (због водопропустљивости леса). Еолски седименти су махом заступљени у централном делу, док су алувијалне равни заступљени највише дуж реке Млаве.

Табела 2. Тип стена, њихова површина и удео на територији општине Мало Црниће

Тип стене	Површина (km ²)	Удео (%)
Терцијарни кластични седименти	133,6	49,48
Седименти речне терасе	2,9	1,07
Метаморфне стене	14,5	5,37
Еолски седименти	48,3	17,88
Делувијум-пролувијум	25,8	9,55
Алувијални седименти	44,9	16,62

Остали делови територије општине Мало Црниће, осим терена под непосредним утицајем Млаве и њених већих притока, су изграђени од леса. Ови терени су, углавном, заравњени и без површинских водотокова. У зони дна долина Млаве, Витовнице и доњих делова њихових притока геолошку основу чине пешчани спрудови и песковите глине, и речни наноси (алувијалне творевине) који су основни резервоар подземних вода у овој општини. Ови терени су и данас под утицајем површинских токова (Млаве и њених притока) који се повремено (и периодично) изливају, истовремено утичу на акумулирање нових наслага поменутих стена.

Слика 3. Геолошка карта општине Мало Црниће

2.3.2. Геоморфолошке и хипсометријске карактеристике

Подручје општине Мало Црниће припада равничарско-брежуљкастим просторима. У оквиру општине територија се може поделити на три геоморфолошке целине, и то: греда Сопот, дно долине Млаве и Стиг.

- *Греда* представља развође између Велике Мораве и Млаве, усмерена је у правцу север-југ. У истом правцу се и сужава, са око 15 км (на крајњем југу према Свилајнцу и Породину), на око 6 км у зони општине Мало Црниће, а затим се око Костолца сужава у виду клина и завршава се у зони Старог Костолца, изнад некадашњег рукавца Дунава. Услови за насељавање и развој пољопривредне производње су повољни на највишим заравњеним деловима греде Сопот или у њеном подножју на прелазу ка дну долине Млаве (Врбница, Велико Село) или њених (повремених) притока (Топоница, Крављи До). Остали терени се одликују већим нагибом долинских страна и мањом стабилношћу за изградњу објеката.

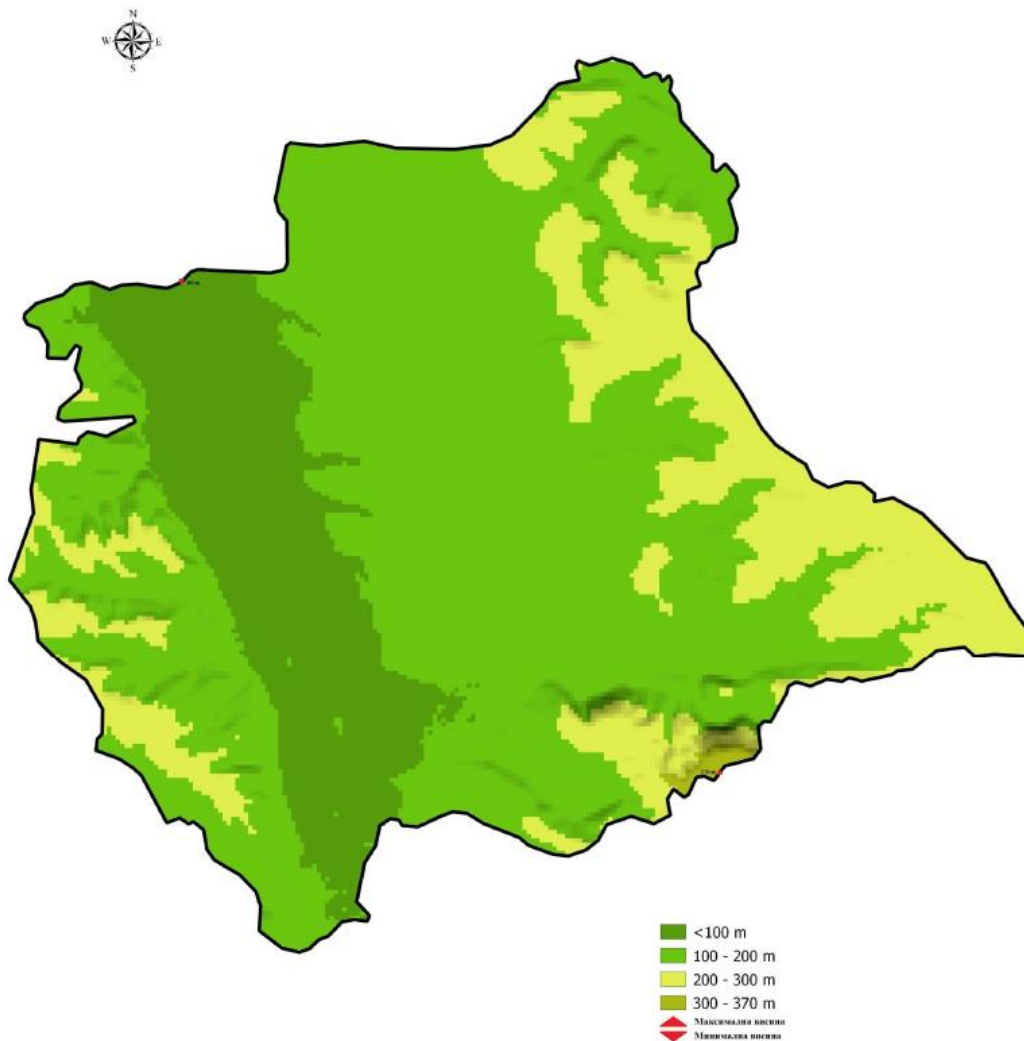
- *Долина Млаве*, дужине око 13,5 км и ширине 2-3 км, раздваја више делове територије општине Мало Црниће према Великој Морави и Пеку. Ово је равничарски простор који је испресецао коритима Млаве и њених притока и представљен је поплавном површином и нешто вишим терасним површинама. Саставни део ове просторне целине је и дно долине Витовнице до насеља Кула. Поплавна површина, као најнижи и поплавама угрожени простор, није погодна за насељавање нити за интензивнију пољопривредну производњу док се површина не припреми применом заштитних и мелиоративних мера. Виши терасни терени су по својим геоморфолошким и хидролошким карактеристикама погодни за насељавање и интензивнију пољопривредну производњу. У оквиру ових других простора су лоцирана насеља Калиште, Батуша, Мало Црниће, Велико Црниће и Салаковац.
- *Стиг* представља трећу геоморфолошку целину која заузима око 60% укупне површине општине Мало Црниће. Постепено се издиже (благи нагиби терена) од око 100 m до 277 m (на развођу према Пеку), укупне је дужине (север-југ) око 15 km и ширине око 12 km. Овом делу, због својих сличних висинских карактеристика, припада и јужни део територије општине који се разликује од зоне Стига по стрмијим падинама и пошумљености. Зона Стига се може третирати као зона која је врло погодна за насељавање становништва и развој пољопривредне производње. При томе, насеља Смољинац, Шапине, Забрега, Мало Градиште, Божевац и Кобиље се налазе на заравњеним деловима Стига у изворишним деловима токова који се спуштају ка Млави, Витовници и Пеку те су услови за водоснабдевање становништва овде нешто погоднији него на околним, изразито лесним површинама. У јужном делу општине насеља Аљудово и Кула су поред реке Витовнице, а Црљенац поред њених притока.

Најнижа тачка на простору општине Мало Црниће износи 89 m и налази се на северо-западном делу општине дуж реке Млаве, а највиша тачка износи 350 m и налази се на југо-источном делу општине. Средња надморска висина општине износи 152 m. Висинска зона од 100-200 m заузима највећу површину, а најмању површину заузима висинска зона од 300-350 m.

Табела 3. Висинске зоне, њихове површине унутар општине и удео у укупној површини

Висинске зоне (m)	Површина (km ²)	Удео у укупној површини општине (%)
<100	48,64	18,02
100 – 200	165,99	61,51
200 – 300	54,17	20,07
300 – 370	1,02	0,37

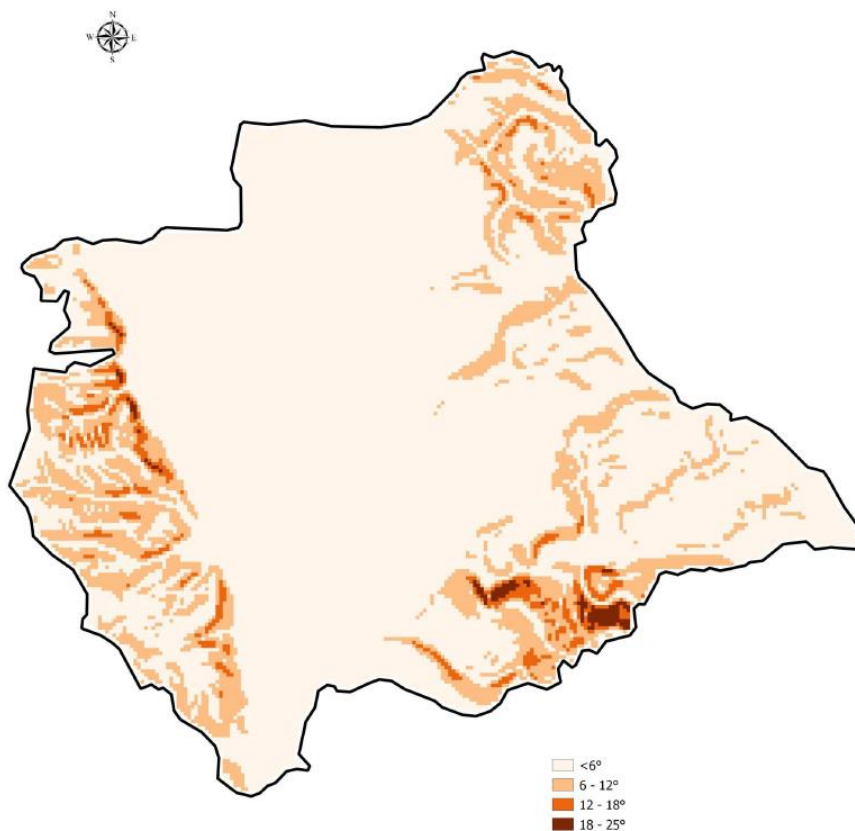
Слика 4. Хипсометријска карта општине Мало Црниће

2.3.3. Нагиб терена и експозиција рељефа

Нагиб терена у општини Мало Црниће варира у опсегу од 0 до 25°. Средњи нагиб износи 3°. Већински део општине је под нагибом мањим од 6°, западни део је делимично и под нагибом од 6-12°, док је део, југ и југоисток у атарима насеља Аљудово и Кула под нагибом 18-25°.

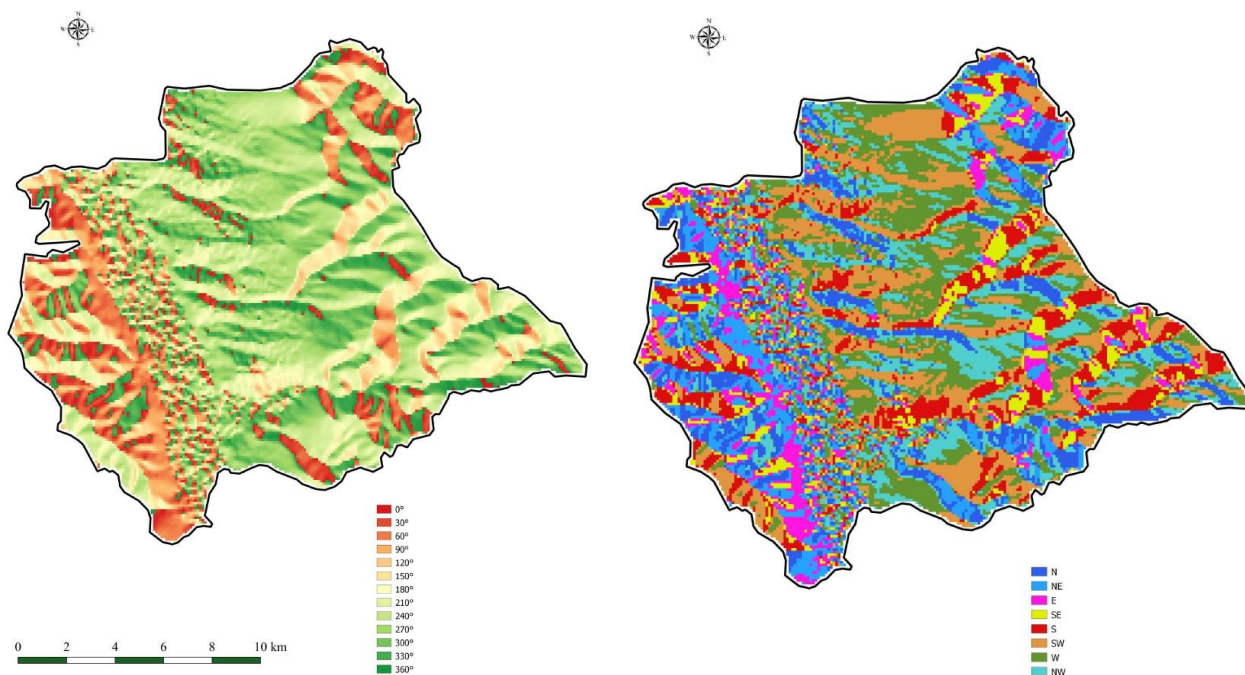
Табела 4. Нагиб терена, његова површина и удео укупној површини општине

Нагиб терена (°)	Површина (km ²)	Удео у укупној површини општине
<6	205,8	79,40
6 - 12	45,37	17,50
12 - 18	6,65	2,56
18 - 25	1,37	0,52

Слика 5. Карта нагиба терена општине Мало Црниће

Карта експозиције рељефа показује положај терена у односу на стране света. На територији општине Мало Црниће доминира југозападна експозиција, затим западна, јужна. У мањој мери су присутне источна експозиција, југоисточна, као и северна, североисточна и северозападна.

Слика 6. Карте експозиције рељефа општине Мало Црниће

2.3.4. Климатске карактеристике

Клима општине Мало Црниће је умерено континентална, одликује се умерено топлим летима са просечном температуром од 20,5° и умерено хладним зимама 1,23°.

Просечна количина падавина износи 691mm. Највише кише падне у мају и јуну, а најмање у септембру.

Општина је изложена снажним ударима ветра, нарочито у стишкој равници где је изузетно слаба пошумљеност простора. Најјаче ударе бележи југоисточни ветар познатији као кошава.

2.3.5. Хидрографске карактеристике

Основу хидрографске мреже општине Мало Црниће чини река Млава, река Витовница, као и два вештачка језера - Заова и Змајевац.

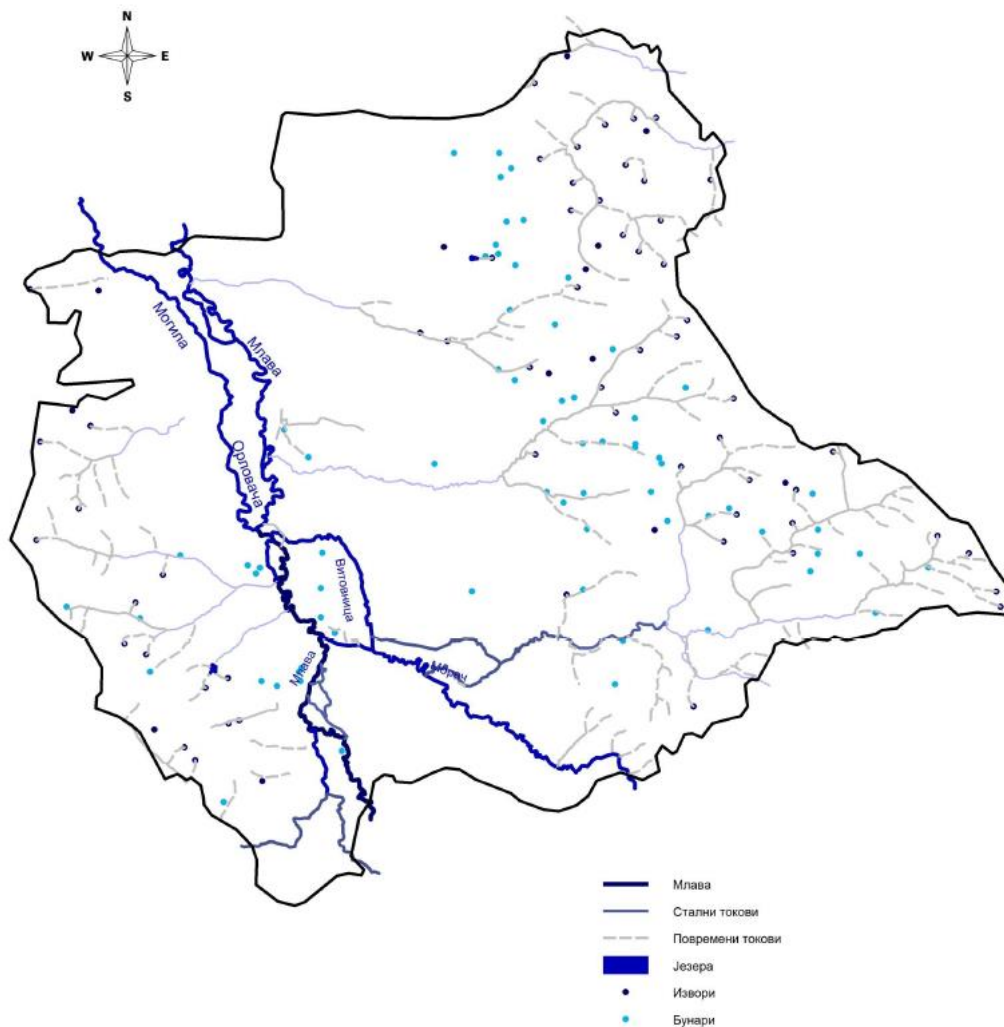
Кроз општину Мало Црниће река *Млава* протиче њеним западним делом, у правцу југ-север дном долине широким 2-3 km. Дужина реке Млаве која тече кроз општину износи око 20 km (укупна дужине реке је око 145,5 km) и чини доминантан хидрографски објекат овог простора. Укупна дужина свих водених токова који протичу кроз општину износи 268,3 km. Територија општине се дренира према реци Млави и њеним притокама (око 90%) и према реци Пек и њеним притокама (око 10%). Сливу Пека припадају терени у зони насеља Мало Градиште, Смољинац, Шапине и Забрега.

Амплитуда кретања водостаја реке Млаве (до 3,2 m) указује на врло велика колебања водостаја и на сталну опасност од плавлјења пољопривредног земљишта. У току године, у просеку, највише воде су у пролећном периоду (март, април), а најниже у јесен (септембар и октобар). Највећи водостаји се јављају у марту и јуну месецу. На основу поменутих карактеристика Млава се одликује кишно-снежним режимом. Средњи протицај Млаве у оквиру општине Мало Црниће (укључујући све воде ове реке) износи 11,0-11,5 m³/s.

Стална притока Млаве је само река Витовница. Кроз територију општине Мало Црниће тече својим доњим током у дужини од 17,5 km прима потоке Гобарију и Мељак са десне и Мореч са леве стране. Река Витовница има карактеристике бујичног водотока. Низводно од ушћа Витовнице је слив *Обршког потока* укупне површине од око 27,5 km². Обршки поток има дужину око 12 km. Осим поменутих, у оквиру општине Мало Црниће се налазе водотоци који протичу атарима насеља Крављи До, Смољинац, Топоница, Велико Село и Врбница. Мала количина воде у овим водоточима и пропустљива геолошка подлога онемогућавају њихово стално дотицање у Млаву. Само повремено ови водотоци набујају и могу представљати опасност за поједина насеља и за пољопривредно земљиште.

Језеро Заова се налази у насељу Топоница, око 6 km јужно од седишта општине. Укупна површина језера је око 3 ha, а воду добија из више мањих језера. Дубина језера при нормалном водостају је између 3 и 4 m, а најдубље је код бране - пет метара. Језеро је окружено густом шумом, а због интересантних садржаја (манастир, ресторани, лековити извори) Заова је и најпосећеније излетиште у општини.

Језеро Змајевац се налази у насељу Смољинац, на око 6 километара североисточно од седишта општине.

Слика 7. Хидрографска карта општине Мало Црниће

Хидрогеолошке карактеристике општине указују да се са становишта водоиздашности терена општина Мало Црниће одликује највећим делом теренима веће издашности тако да не постоје ограничења у количинама воде за потребе водоснабдевања становништва и пољопривреде. Простор са врло плитким нивоом издани обухвата терене у зони алувијалне равни реке Млаве, као и њене десне притоке Витовнице, што у периодима са више падавина у сливу Млаве, или топљења снега у вишим деловима слива, условљава често плављење алувијалне равни.

На прелазу од алувијалне равни ка вишим теренима су они који нису плављени, а издани су због близине реке Млаве и Витовнице врло богати. Ово су карактеристике које су између осталог условиле да се на овим теренима лоцира и већина насеља у општини Мало Црниће (Крављи До, Топоница, Велико Село, Врбница, Кула, Калиште, Батуша, Мало Црниће, Велико Црниће, Салаковац). Терени са нешто чешћим и издашнијим изданима заузимају целу источну половину општине, осим терена у сливу Витовнице, јужно од Кобиља и Аљудова. Ово је део који припада Стигу, простору са повољним хидрогеолошким условима за развој квалитетних типова земљишта. На овом простору су се развила и највећа насеља у општини (Смољинац, Божевац, Шапине, Кобиље) што указује на постојање повољних услова за живот и рад становника на овим просторима. Четврту категорију терена чине терени са

ређим и оскудним изданима и то су простори који заузимају јужни део општине и западни, виши, део општине Мало Црниће. Ово су терени који су најмање повољни како за пољопривредну производњу, тако и за насељавање становништва. На територији општине јавља се већи број извора, а значајнији извори се налазе у Кобиљу, Божевцу, Смољинцу и Топоници.

2.3.6. Педолошке карактеристике

Према педолошким карактеристикама територија општине Мало Црниће се може сврстати у ред најплоднијих пољопривредних простора у Подунављу и Србији. Најквалитетнија земљишта спадају у групу чернозема која су заступљена на средишњем делу територије општине Мало Црниће, у атарима села Смољинац, Шапине, Салаковац, Велико Црниће, Мало Црниће, Божевац, Батуша, Калиште, Црљенац и Кула.

Гајњаче су земљишта која заузимају источни, југоисточни, јужни и крајњи западни део територије општине. И ова земљишта се налазе на вишим, оцедитијим и делимично, од леса изграђених терена.

Мање плодна земљишта у постојећем стању, а врло плодна у фази после изведених заштитних мера (насипи, регулација корита река) и мелиоративних мера (одводњавање и наводњавање) су земљишта дуж дна долине реке Млаве и Витовнице. Овде се, поред алувијалних смоница, јављају и алувијуми, црница, делувијум и делувијум у оподзољавању.

2.3.7. Заштићена природна и културна добра

Према подацима Завода за заштиту природе Србије, на територији општине Мало Црниће нема заштићених природних добара.

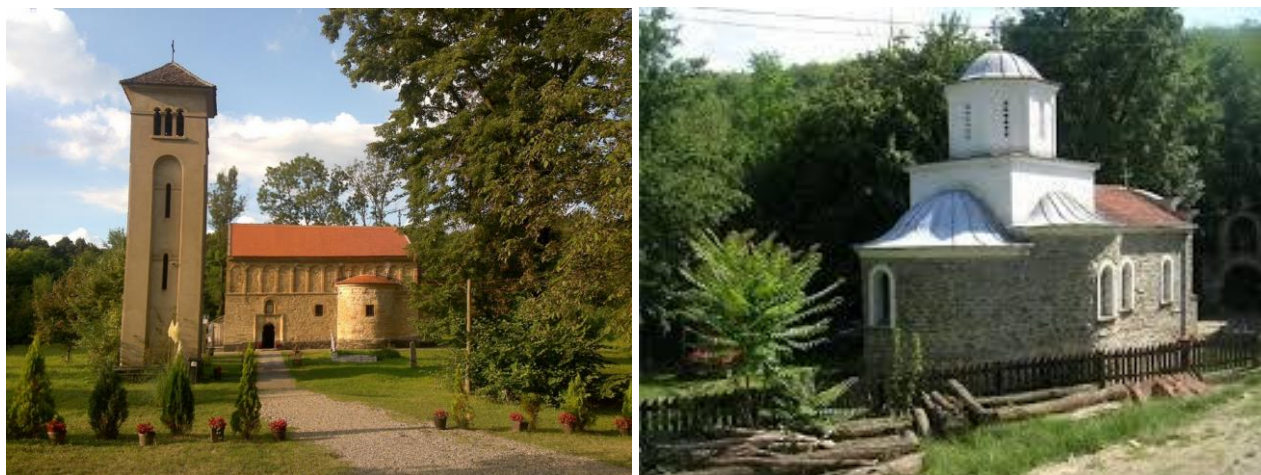
Према подацима Републичког завода за заштиту споменика културе, на територији општине Мало Црниће налазе се следећа непокретна културна добра:

- Споменици културе:

1. Манастир ЗАОВА – црква св. Архистратига Михаила и Гаврила у Топоници,
2. Комплекс манастира БРАДАЧА у Кули,
3. Црква Свете Петке у Смољинцу,
4. Црква Св. Игњатија Богоносца у Малом Црнићу,
5. Црква Петозарних мученика у Смољинцу,
6. Црква Св. Преображења у Шапинама,
7. Црква Св. Томе у Божевцу,
8. Стари млин породице Бајлони,
9. Кафана Алексић Радише у Малом Црнићу,
10. Кућа Стаменке Живковић у Малом Градишту,
11. Воденица Мирослава Станимировића и воденица Антић у Црљенцу.

- Археолошка налазишта:

1. Римско војно утврђење "Municipium" код насеља Калиште.

Слика 8. Манастир Заова (лево) и Манастир Брадача (десно)

2.3.8. Коришћење земљишта у општини

У оквиру основних категорија земљишта на територији општине Мало Црниће највише је заступљено пољопривредно земљиште. Пољопривредно земљиште заузима 21.331,3 хектара укупне површине, при чему обрадиво пољопривредно земљиште заузима површину од 20.585,2 хектара. Обрадиво пољопривредно земљиште обухвата њиве, вртове, винограде и воћњаке. Пољопривредно земљиште је потенцијал који по величини, структури, бонитету и другим особинама омогућава развијање интензивне пољопривреде. Као ограничавајући фактори недовољне искоришћености пољопривредног земљишта је учешће уситњених поседа индивидуалног сектора (3-5 ха, 42,6%), премда је општина Мало Црниће већим делом уредила земљиште комасацијом и мелиорацијом (16.953 ха), велика је парцелација поседа, и коришћење пољопривредног земљишта је екстензивно. У наредној табели је дат преглед површина земљишта по културама (ЛЕАП општине Мало Црниће за период 2020-2025.године).

Табела 5. Структура и површине пољопривредног земљиште у општини Мало Црниће

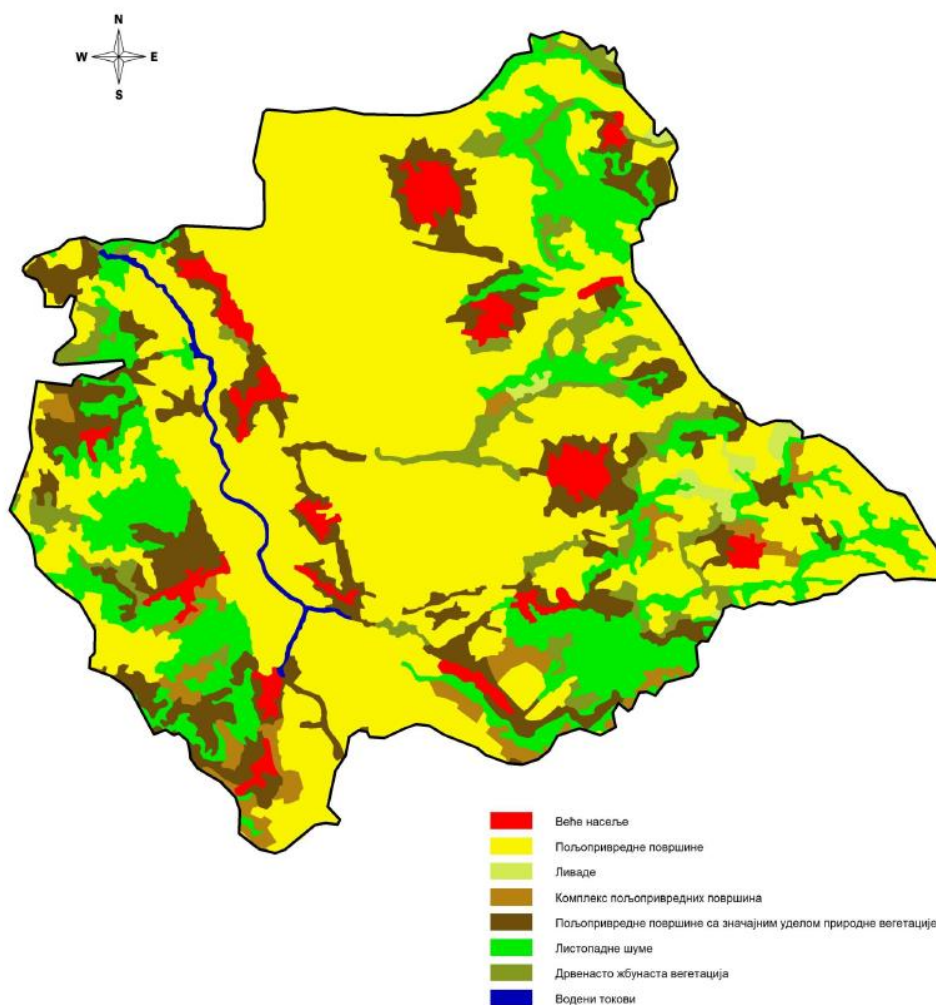
Пољопривредно земљиште (у ха)								
Обрадиво пољопривредно земљиште					Необрадиво пољопривредно земљиште			Укупно
Њиве	Вртови	Воћњаци	Виногради	Ливаде	Пашњаци	Трстици и мочваре	Остало земљиште	
18.632,9	16,05	592,9	460,2	883,2	410,6	15,8	319,7	21.331,3

На следећем графику дат је приказ удела пољопривредног и обрадивог пољопривредног земљишта у односу на површину насеља у општини Мало Црниће. Обрадиве површине чине готово укупно пољопривредно земљиште (са изузетком насеља Аљудово у коме је обрадива половина пољопривредног земљишта).

Графикон 1. Удео пољопривредног и обрадивог земљишта у укупној површини општине Мало Црниће

Површина шумског земљишта у општини Мало Црниће износи 2.430 ха, што је испод просека округа и Србије. Шуме су највише заступљене у КО Смољинац (441,43 ха), КО Кула (389,31 ха) и КО Топоница (310,49 ха).

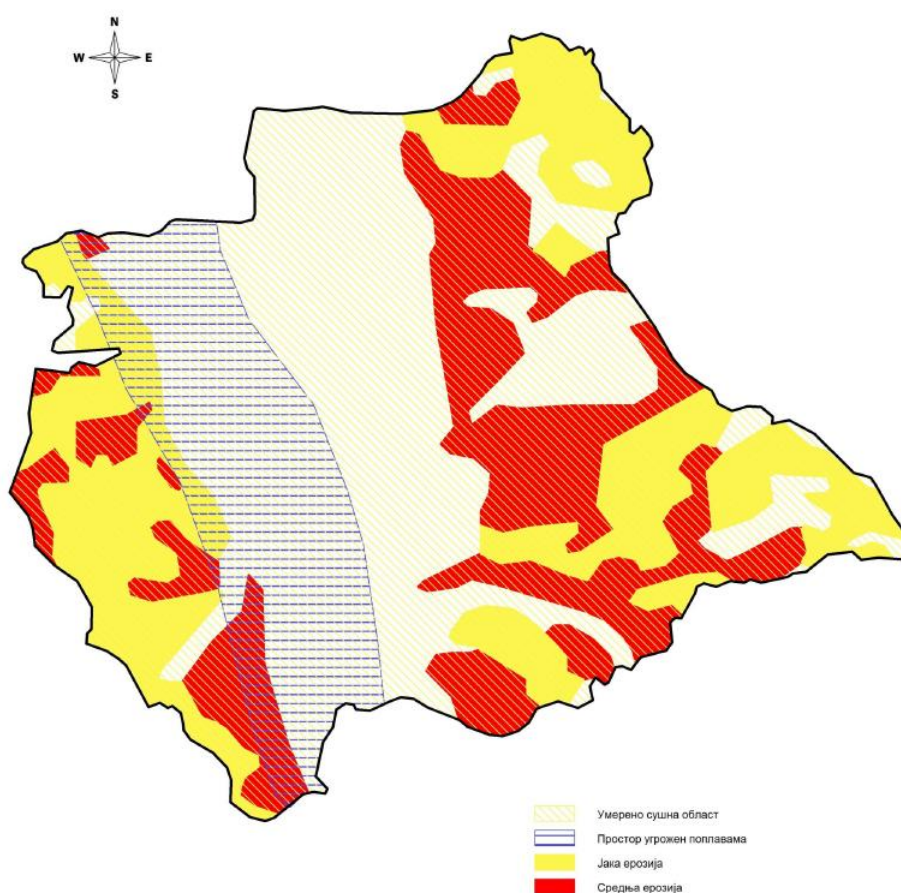

Слика 9. Карта коришћења земљишта (према CORINE land Cover)

2.3.9. Природне непогоде у општини

Генерално, територија општине Мало Црниће није угрожена природним непогодама. Простор који је потенцијално највише угрожен је простор дуж реке Млаве који је угрожен поплавама. Целокупна територија општине припада умерено сушној области. Што се тиче земљотреса, територија општине Мало Црниће није угрожена, као ни када је у питању град као елементарна непогода. Иста је ситуација и са клизиштима.

Када је ерозија у питању, издвајају се јака и средња ерозија. Укупна површина под ерозијом износи 138 km², од тога средња 66,5 km², а јака 71,5 km². Средња ерозија је најзаступљенија у источном делу општине, а јака је присутна у западном делу као и у југоисточним деловима општине.

Слика 10. Карта угрожености природним непогодама територије општине Мало Црниће

2.4. Демографске карактеристике општине Мало Црниће

Демографска кретања представљају предуслов, али и ограничавајући фактор просторног развоја, функционисања тржишта рада и полицентричног развоја одређене територије. Општину Мало Црниће већ деценијама карактеришу неповољни демографски трендови, који се огледају у негативном природном прираштају, негативном миграционом салду, непрекидној тоталној депопулацији, демографском старењу и старењу активног

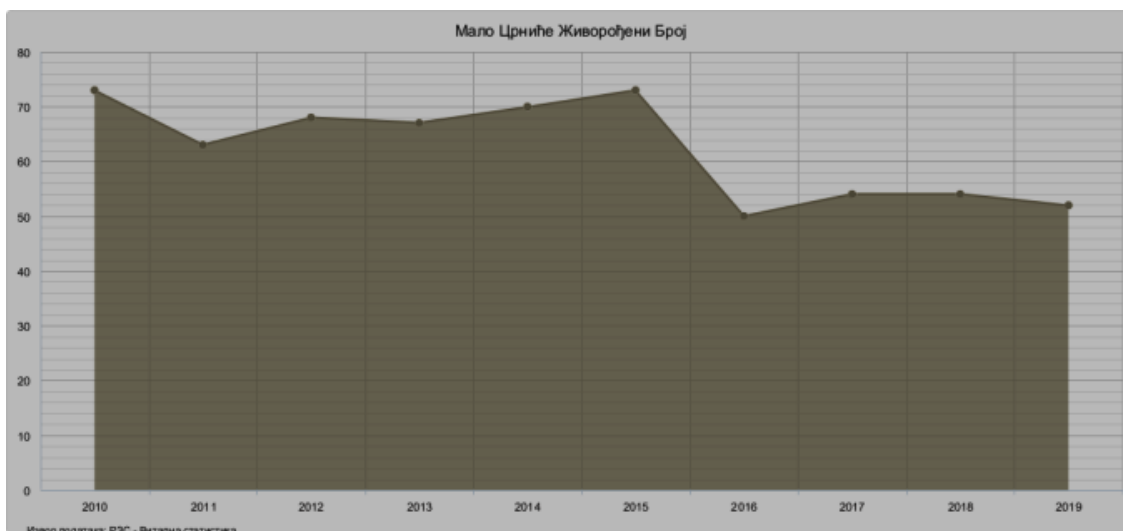

становништва. Овакви трендови представљају основни узрок неповољних социо-економских промена у општини, те се сагледавање њеног будућег демографског и свеукупног развоја мора ставити у контекст постојећег стања, што подразумева приказ демографских показатеља (природни прираштај, миграциони сладо и укупна промена броја становника) и процену расположивих људских ресурса.

2.4.1. Компоненте популационе динамике

Демографски развој мањих територијалних јединица и њихова популациона динамика зависе у великој мери од виталних демографских показатеља. Анализа природног кретања на територији општине Мало Црниће указује да је стопа природног прираштаја већ шесту деценију са негативним предзнаком и према подацима за 2019. годину износи -172 (-17,7%), при чему је број живорођених 52 (5,4%), а број умрлих 224 (23,1%). У поређењу са истим вредностима за Србију (стопа природног прираштаја -5,3%, стопа наталитета 9,3% и стопа моратлитета 14,6%), јасно је да су ниске репродуктивне норме у општини Мало Црниће достигле критичне вредности и изазвале отворену депопулацију и убрзано демографско старење.

Феномен недовољног рађања, који карактерише мањи број живорођених него што је потребно за просто обнављање становништва је централни проблем демографског развоја како општине Мало Црниће, тако и Србије у целини. Као најзначајније последице дугорочно ниског фертилитета јављају се демографско старење, пад укупног броја становника, недостатак радне снаге, смањен економски раст итд.

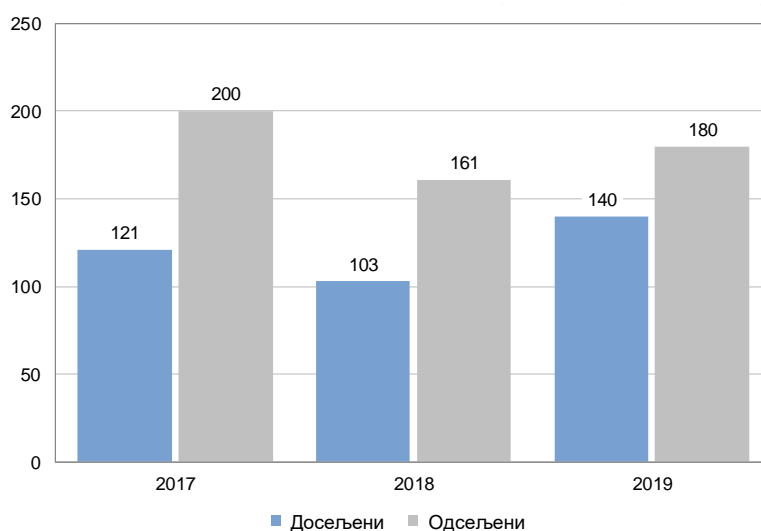

Графикон 2. Број живорођених, 2010-2019. године
Извор: Витална статистика, РЗС, 2020.

Промене у укупном становништву општине Мало Црниће резултат су и интензивних миграција што у постојећим условима може да представља значајну препреку одрживом развоју. Утицај миграција је значајан у свим насељима општине, како на укупну бројност, тако и на структурне одлике становништва, јер се већ неколико деценија са овог простора исељава младо репродуктивно и радно способно становништво. Од 60-их година XX века и почетка великог емиграционог таласа ка земљама Западне Европе, општина представља простор интензивног исељавања.

У складу са тим је и податак да општина Мало Црниће има рекордно висок удео лица на раду и боравку у иностранству, који према попису становништва 2011. године износи 31,6%. Економска емиграција је подразумевала исељавање углавном неквалификоване радне снаге коју домаће тржиште рада није могло да запосли. Иако је тај феномен био познат као "привремени рад", значајан број миграната се стално настанио у иностранству, а "корист" од тих емиграната била је у облику дознака, односно новчаних давања члановима породица који су остали у земљи.

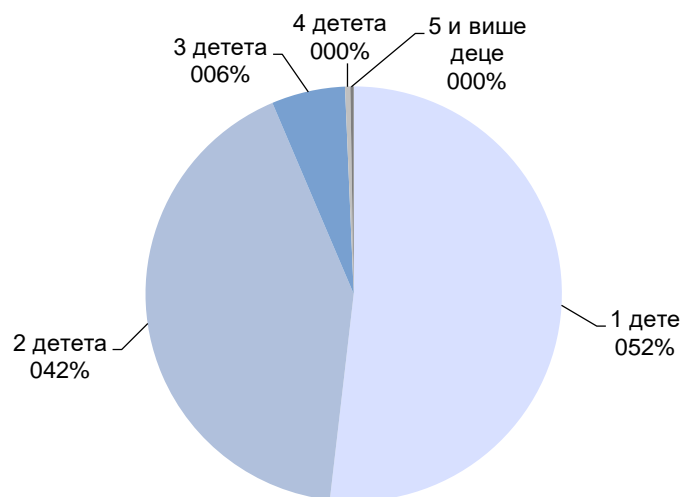
Поред доминантног процеса исељавања у иностранство, миграциони салдо унутрашњих пресељавања је такође негативан у свим насељима, а на нивоу општине у периоду 2011-2018. године је износио -363 (-5,2‰) (графикон 3). Становништво гравитира ка оближњим урбаним центрима (у првом реду ка Пожаревцу) и ка Београду, док је досељавање у општину највише везано за повратнике из иностранства (427 лица према попису 2011), као и, у знатно мањем обиму, из околних општина.

Графикон 3. Миграциони салдо општине 2017-2019.
Извор: Унутрашње миграције, РЗС, 2020.

С обзиром на изузетно ниске стопе наталитета, без имиграције даље смањење броја становника је наизбежно. Овде се може говорити о тзв. "заменској имиграцији", односно о досељавању лица која су млађа од аутохтоног становништва, чиме би се ублажила депопулација, процес старења и попунило тржиште радне снаге. У супротном, емиграција радно и репродуктивно способног становништва неповољно ће деловати на стопе фертилитета, што ће још више убрзати процесе депопулације и демографског старења. Имиграција на нивоу локалних заједница у врло кратком периоду може водити ка решавању најважнијих демографских проблема, али не може дугорочно успоставити равнотежу у условима изразито ниских стопа фертилитета.

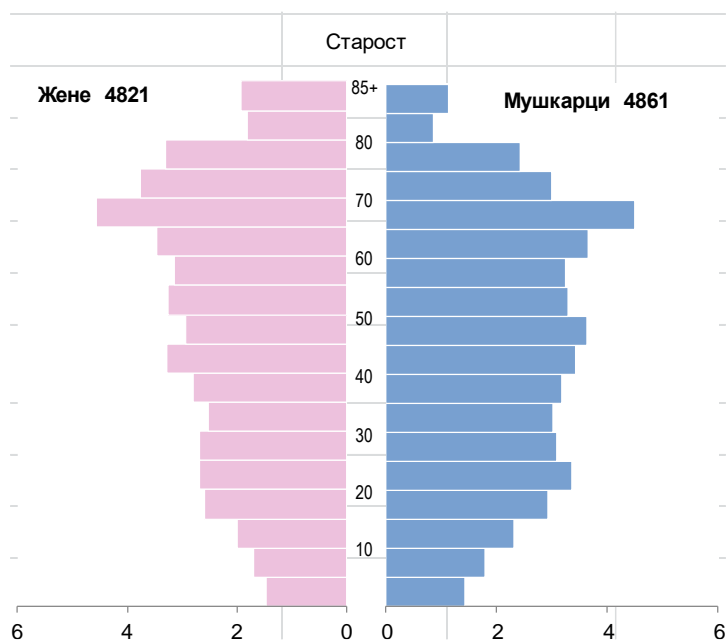
Просечна величина домаћинства на нивоу општине износи 3.21 (2011. године) и има тенденцију даљег опадања. Велики је удео старачких домаћинства. Породице у просеку имају једно (52%) или двоје (42%) деце, док су рађања вишег реда реткост (графикон 4).

Графикон 4. Породице са децом према броју деце, 2011.
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС, 2013.

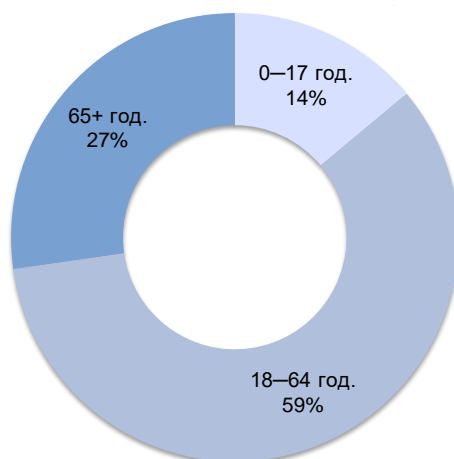
2.4.2. Структурна обележја становништва

Сагледавање старосне структуре, као и величина одређених функционалних контигената су важни за регионални развој и просторну демографску анализу. Услед негативног природног прираштаја и неуједначеног размештаја становништва узрокованог миграцијама дошло је до нарушавања структурних одлика становништва општине Мало Црниће. Старосна структура становништва се од средине XX века до данас значајно изменила, те се становништво општине према свим обележјима може сврстати у групу изразито старих популација. Од прогресивне старосне структуре са доминацијом млађих кохорти 60-их година прошлог века услед деловања дугорочно ниског фертилитета и иселјавања популације у репродуктивној доби дошло се до регресивне и инверсне пирамиде са доминацијом старијег средовечног и старог становништва (слика 11).

Слика 11. Старосна пирамида, 2019.
Извор: Витална статистика, РЗС, 2020.

Старење становништва је последица опадајућих стопа природног прираштаја и пораста очекиваног трајања живота, што је резултирало континуираним повећањем учешћа старијих становника у укупној популацији и растом стопа морталитета. Ако се као индикатор демографске старости посматра вредност медијалне старости, становништво општине са 46,7 година 2019. године припада групи најстаријих у Србији (просечна старост у Србији је 43,3 године). Удео младих у укупној популацији општине је низак и опада, док је удео старих висок и континуирано расте. Према подацима за 2019. годину 14% становништва је млађе од 18 година, док је 27% становништва старије од 65 година (графикон 5). Вредности индекса старења, који представља однос младог и старог становништва, је такође у порасту и 2019. године је износила 212, с тим што је код женског становништва вредност већа, 243. То значи да је општина у дубокој демографској старости (гранична вредност је 40), те да је број старијих од 65 година двоструко већи од броја младих, док је код женског становништва то још израженије. Овако неповољна старосна структура женског становништва је ограничавајући фактор у мањим просторним целинама, с обзиром да број становника пре свега зависи од старосне структуре популације жена. Очекивано трајање живота у општини износи 73 године, што одговара просеку за Србију.

Графикон 5. Становништво према старосним групама, 2019.
Извор: Витална статистика, РЗС, 2020

Старење и емиграција угрожавају пре свега руралне просторе, какав је и простор општине Мало Црниће, у којима се са смањењем радно способног становништва губи способност за одрживо управљање природним добрима и за њихово коришћења. Коефицијент економске зависности расте јер се број активних лица спорије повећава од заједничког броја издржаваних лица и лица с личним приходом. Такође, поред старења укупне популације, све заступљеније је и старење старог становништва (преко 80 година).

Демографско старење, односно повећање удела лица старијих од 65 година, је неповратан процес, који ће се наставити и у будућем периоду, те ће представљати велики изазов за одрживо функционисање општине Мало Црниће и њених насеља, услед прогноза о расту економских и социјалних трошкова које ће овај процес покренути. Због тога је неопходно прилагодити јавне политике и на локалном нивоу овом новом демографском режиму.

У ситуацији када је ниво фертилитета знатно испод нивоа прости замене, узрокујући све мањи број деце, која су извор будуће радне снаге, све ће теже бити издржавати старо становништво. Раст фертилитета се у краткорочном периоду не очекује, па је једини начин за попуњавање радно-способног континента становништва, имиграцијом, односно досељавањем

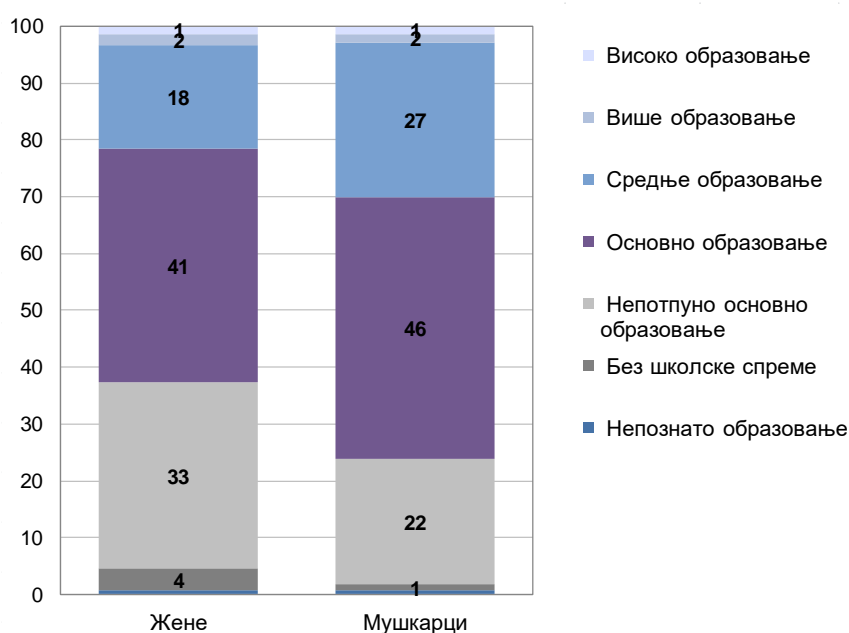
или повратком младог становништва. Са друге стране, уколико се досадашњи трендови наставе, медијална старост ће се у следећих 10 година повећати на чак 50 година, што ће условити значајне изазове у економској, социјалној, здравственој и другим сферама живота.

2.4.3. Образовање становништва

Акумулација људског капитала, мерена нивоом образовања, представља један од главних покретача развоја. Образована и квалификована радна снага предуслов су раста и развоја, општине Мало Црниће. Број деце која похађају предшколско образовање и васпитање је већи од тренутног капацитета општине. Наиме, 2019. примљено је 186 деце, од чега 35 преко капацитета, док 10 деце нису уписана због попуњености места. У 6 објеката за предшколско образовање и васпитање, обухват деце од 0-3 године је 17,1%, док је од 3 године до поласка у обавезни припремни предшколски програм 45,5%. Број деце која похађају предшколски програм је 55, што је преко 80% њиховог укупног броја. Нето стопа обухвата основним образовањем износи 78,4%, а у општини се налазе 4 основне школе (104 ученика нижих и 243 виших разреда) и 8 подручних одељења (125 ученика нижих и 33 виших разреда). У општини не постоји ни једна средња школа (Статистика образовања, РЗС, 2020).

Највећи проценат становника општине има завршено основно образовање (преко 40%), док за њима следе лица са непотпуним основним образовањем међу којима је свака трећа женска особа. Удео лица са завршеном средњом школом је сразмерно низак и израженији код мушког становништва (27%), док је удео високообразованих лица у општини изузетно низак и износи свега 2% (графикон 6).

Из напред изнетог се може закључити да становништво општине има изузетно неповољну образовну структуру и недовољан број образованог кадра, што представља једну од основних слабости и може бити ограничавајући фактор даљег развоја. Ако се томе дода и податак о компјутерској писмености, где чак 89% жена и 84% мушкараца делимично познаје или уопште непознаје рад на рачунару (Статистика образовања, РЗС, 2020), неопходно је посветити већу пажњу развоју људских ресурса и јачању људског капитала.

Графикон 6. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, 2011.
Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова, РЗС, 2013.

2.4.4. Пројекције будућег популационог развоја

Пројекције становништва представљају полазну основу за усмеравање и обликовање стратегије будућег развоја одређене просторне јединице. Браничевска област у оквиру које се налази и општина Мало Црниће, представља традиционалну емиграциону зону, у којој миграције становништва имају највећи утицај на популациону динамику. Због брзине одвијања ових процеса, као и њихове непредвидивости, миграције се неретко искључују из креирања модела демографске будућности. У складу са тим су и пројекције које су до сада рађене за општину увек предвиђале већи број становника.

Последње пројекције за 2021. годину говоре да би број становника могао бити 10.679, међутим јасно је да ће према тренутном стању тај број бити око 9.500 становника. Републички завод за статистику је урадио пројекцију за 2041. годину, према којој ће по средњој варијанти пројекција број становника износити 7.154, док ће према варијанти нултог миграционог салда бити 8.084 уз изразиту доминацију женског становништва. Број становника у будућности ће зависити од брзине повећавања очекиваног трајања живота, кретања нивоа фертилитета, као и трендова у миграцијама.

Иако су демографски процеси релативно спори (осим миграција), а њихов учинак се манифестује у дугом временом периоду, управо у просторним јединицама са малобројнијим становништвом може доћи до тзв. подмлађивања становништва, али само уз имиграцију младих. Повећање наталитета и смањење стопа смртности, односно уравнотежавање виталних стопа уз промовисање повратних и циркуларних миграција, утицало би и да се старосна структура стабилизује, чиме би се успорило опадање броја становника. Имиграциона политика, која промовише тзв. заменске миграције може бити решење управо за простор захваћен процесом старења, губитком радно и репродуктивно способног младог становништва, и заједно са мерама пронаталитетне популационе политике може довести до повољније старосне структуре и успоравања демографског старења.

Демографски развитак има утицај на инфраструктуру, образовање, услуге, економски развој и др. С тим у вези мора се рачунати да ће у условима тоталне депопулације у општини Мало Црниће доћи до промене стамбеног тржишта и стамбене мобилности, смањиће се пореска база запосленог становништва, а тиме и локалне самоуправе, јавиће се веће потребе за друштвеном инфраструктуром попут вртића, школа, болница, саобраћајном инфраструктуром и услугама, смањиће се запосленост и продуктивност због смањења броја младих, а повећаће се број пензионера и лица слабог потрошачког капацитета. Решење се огледа у прилагођавању јавних политика демографским трендовима на бази детаљних проучавања и припрема.

2.4.5. Здравствена и социјална заштита

На територији општине Мало Црниће постоји један Дом здравља у насељу Мало Црниће од 02.02.2011. чији је оснивач Општина Мало Црниће. У његовом саставу се налазе 2 здравствене станице у већим насељима (Смољинац и Божевац) и 4 амбуланте у насељима (Топоница, Кобиље, Црљенац и Велико Село).

У Дому здравља Мало Црниће се обавља примарна здравствена заштита са следећим службама: општа медицина са кућним лечењем и негом и лабораторијском дијагностиком, са

10 лекара опште медицине од тога два лекара на специјализацији, 21 медицински техничар и 2 лабораторијска техничара, служба за здравствену заштиту жена и деце са поливалентном патронажом, 2 педијатријске сестре, једном акушерском сестром, 2 медицинска техничара и 3 патронажне сестре; служба за стоматолошку здравствену заштиту са 3 стоматолога и 4 зубна техничара, покрива целокупну териоторију Општине Мало Црниће са свих 19 насеља. Дом здравља поседује три санитетска возила, један комби за превоз пацијената на дијализу и три путничка возила.

Иако је број запослених у дому здравља 63, подаци здравствене статистике из 2018. године указују на недовољан броје лекара опште праксе, а медицинских сестара има у складу са прописаним нормативима здравствене заштите. У здравственим станицама Смољинац и Божевац ради један лекар опште медицине и две медицинске сестре, а у теренским амбулантима у Кобиљу, Црљенцу, Топоници и Великом Селу ради по једна медицинска сестра. У наведеним амбулантима једном недељно ради лекар.

Треба имати у виду да постојање амбуланти подразумева законску обавезу пружања опште медицинске помоћи (лекар опште праксе и медицинска сестра) што тренутно у теренским амбулантима у Топоници, Великом Селу, Црљенцу и Кобиљу није случај, ове амбуланте имају само медицинску сестру која ради половину радног времена у амбуланти и половину радног времена у патронажи.

С обзиром на чињеницу да су људски ресурси најважнији у здравственом систему, из свега наведеног може се закључити да је број здравствених радника недовољан. Наиме, на 1000 становника долази свега 1,2 лекара. Најповољнија ситуација је код заступљености педијатара којих има 2,4 на 1000 становника, док најмање лекара на 1000 становника, свега 0,28, обавља посао у домену здравствене заштите жена. Поливалентна патронажна служба је остварила 1,1 кућних посета по трудници, што је недовољан обухват.

На територији општине делатност остварују једна државна апотека и три апотеке у приватном власништву.

Носилац активности из области социјалне заштите на подручју општине Мало Црниће је Центар за социјални рад. Основан је решењем Округног привредног суда у Пожаревцу 1987. године, а од 1992. године оснивачка права преузима општина Мало Црниће. Од 2011. године захваљујући реализацији пројекта чији је носилац општина Мало Црниће, а пружалац услуга Центар за социјални рад, извршено је проширивање простора и комплетна реконструкција зграде Центра, уведени су вода и парно грејање и прикључак на општинску мрежу. Реконструкција и модернизација центра је трајала до 2015. године, од када Центар задовољава све стандарде у погледу простора и опреме. Укупан простор Центра је 110m², са 6, у потпуности опремљених, канцеларија и посебном просторијом за потребе пружања локалних услуга (клуб за старе). У Центру је запослено шест лица.

Центар за социјални рад као установа социјалне заштите од посебног интереса у обезбеђивању социјалне сигурности грађана врши следеће услуге:

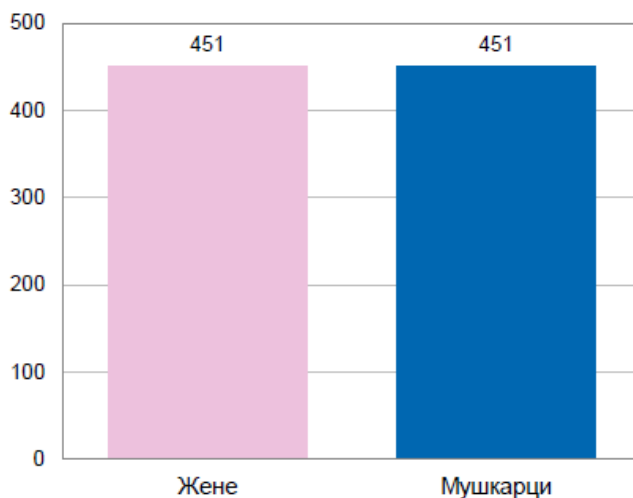
1. Социјална заштита која подразумева: новчану социјалну помоћ, посебну новчану накнаду, додатак за помоћ и негу другог лица, увећани додатак за помоћ и негу другог лица, помоћ за оспособљавање за рад, једнократну новчану помоћ, опрему корисника за

смештај у установу или другу породицу, смештај одраслих и старих лица и помоћ у кући.

2. Породична и правна заштита која подразумева: усвојење, хранитељство, старатељство, мере заштите од насиља у породици, одређивање личног имена, уверење о пословној способности.

Услуге Центра подразумевају активно пружање подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву. Деца и млади (до навршених 26 година живота) су корисници услуга када им је због породичних и других животних околности угрожено здравље, безбедност и развој. Одрасла и стара лица су корисници социјалне заштите када је њихово стање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожен услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности.

Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад 2019. године износио је 902 лица, од чега је 451 лице мушког и исти толики број лица женског пола (графикон 7). На основу расположиви података, јасно је да се број корисник у последњих 20 година континуирано повећава и да су међу њима све бројнија стара лица (старија од 65 година). С тим у вези је и повећање општинског буџета за програм социјалне и дечије заштите са 794.055,00 динара у 2006. години на предложених 7.355,00 за 2021. годину, што је готово десетоструко више.

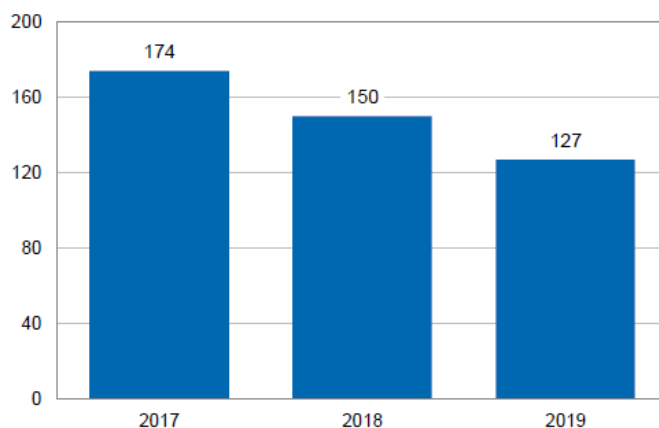
Графикон 7. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2019.
Извор: Републички завод за социјалну заштиту

Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији је 9,3%. Према подацима од 31.12.2019. године број стручних радника у Центру за социјални рад је био свега 3, што указује да на сваког стручног радника Центра за социјални рад долази 301 корисник социјалне заштите у општини. Однос укупног броја становника општине и стручних радника Центра за социјални рад је 3.227 лица на 1 стручног социјалног радника.

Број деце у хранитељским породицама је 5, а њихов удео на 1000 деце износи 5,9. Број деце која користе услуге смештаја је 9, а удео на 1000 деце износи 6,7. Услуге дома за смештај старих лица (старијих од 65 година) користи 7 лица, што је свега 0,3% укупног броја старих лица на територији општине. Број корисника социјалне помоћи се континуирано смањује

последњих година (графикон 8), па је у 2019. години износио 127 лица, што је 1,3% укупне популације. Дечији додаток користи 64 лица старости од 0-17 година, што је 4,7% укупне популације деце, уз још 6 корисника увећаног дечијег додатка. Број лица која користе основни и увећани новчани додаток за негу трећег лица је 49.

* стање на дан 31.12.

Графикон 8. Број корисника новчане социјалне помоћи, 2017-2019.*
Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Општина Мало Црниће је усвојила Стратегију социјалне политике (2008-2013) која се фокусира на јачање капацитета за развијање услуга ванинституционалне заштите старих лица, унапређење заштите особа са инвалидитетом и подршку рањивим групама. Како су стара лица у оквиру Стратегије социјалне заштите идентификована као посебна циљна група, радећи на побољшању њиховог положаја 2008. године је уведена услуга „Помоћ у кући“, која са мањим прекидима траје и данас. Одлуком о оснивању службе и другим правним актима од 2015. године ова услуга је установљена као стална услуга а њен пружалац је Центар за социјални рад, а суфинансирана је од стране општине Мало Црниће уз партиципацију корисника и њихових сродника.

За локално одрживо планирање услуга социјалне заштите, њихово финансирање и управљање њима, усклађених са социјалним потребама социјално искључених породица и деце у свим јединицама локалне самоуправе, па и у општини Мало Црниће, неопходни су: одговарајуће знање и капацитети на локалном нивоу, мрежа лиценцираних пружалаца услуга, расположивости наменских трансфера и финансијска средства. У том оквиру, требало би омогућити увођење социјалних иницијатива у заједници које предузимају невладине организације као подршку образовању деце из осетљивих група, као што су, на пример, услуге за родитеље, услуге на терену за социјално искључене групе итд., у стандардни пакет услуга. Међутим, треба напоменути да невладин сектор на територији општине Мало Црниће није заступљен у већој мери. Од регистрованих НВО активна су Асоцијација за развој општине Мало Црниће, као и три удружења пољопривредника и предузетника („УПП“ Мало Црниће и удружења жена „Гергине“ са седиштем у Кобиљу и „Сестра Јелица“ са седиштем у Црљенцу). Развојем овог сектора отвориле би се нове могућности за укључивање маргинализованих група у активна збивања, такође би се отвориле могућности кроз разне радионице и пројекте које спроводе невладине организације, за бољу организованост и активирање како младе, тако и старе популације.

2.4.6. Културни и спортско рекреативни живот

У Центру за културу Мало Црниће постоје две секције: позоришна, са традицијом од 1985. године и фолклорна која је основана 2018. године. Обе секције окупљају аматере, старе и младе особе који воле да глуме, певају и играју. Драмска секција позоришта „Бранислав Нушић“ окупља глумце аматере са територије општине и заједно са Центром за културу, активно учествује у организовању Фестивала драмских аматера села Србије (ФЕДРАС), који је јединствен и окупља драмска аматерска позоришта Србије. Фестивал се одржава традиционално половином октобра сваке године. Драмску секцију чине две сцене за одрасле и дечија драмска секција. Фолклорни ансамбл окупља око 100 чланова, подељених у три фолклорне секције – млађи дечији ансамбл, старији дечији ансамбл и први ансамбл састављен од играча који су били чланови неких других културно-уметничких друштава. Центар за културу Мало Црниће за 2021. годину планира организацију Међународног фестивала фолклора.

Културно-уметничка друштва постоје у готово свим насељима. Међутим треба напоменути да се њихови чланови не састају редовно током године. Програм ових друштава је претежно фокусиран на фолклорни програм, те постоји простора за његово проширивање.

У општинском центру се налази и библиотека "Србољуб Митић" која "има услове да постане једна од најбољих општинских библиотека у Браничевском округу". У оквиру ове институције се организују различити културни догађаји, књижевне и поетске вечери, сусрети песника, посела, књижевни сусрети, манифестација Ноћ књиге, обележавају се важни догађаји за историју овог краја и Србије, а додељује се и књижевна награда "Србољуб Митић". На сајту библиотеке се наводи да "Општину Мало Црниће, често називају Песничком републиком".

Једна од највећих манифестација у Малом Црнићу јесте "Стишко посело" које се сваке године одржава у туристичком комплексу "Заова". Последњу, дванаесту по реду, манифестацију, која на специфичан начин представља туристичке потенцијале Стига, Млаве и Хомоља, организовала је Туристичка организација Општине Мало Црниће, суорганизатор је био Центар за културу, а одржано је под покровитељством Општине Мало Црниће и Министарства трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије, уз подршку бројних спонзора.

Зачајне су и манифестације које повезују дијаспору и матицу. Тако је 2017. године у општини одржана конференција под називом "Видимо се у Србији: Завичај у срцу, посао у глави". Конференција је била посвећена унапређењу сарадње Србије и дијаспоре у циљу успостављања стабилног и дугорочног модела економске, културне и пословне сарадње између грађана у дијаспори и локалних заједница на изградњи локалних потенцијала.

Спортске активности су такође један од видова удруживања младих људи. На територији општине развијен је само фудбал као организована спортска активност. Остали видови спорта су занемарени пре свега због непостојања инфраструктурних објеката из ове области. Поред Општинског фудбалског савеза који окупља фудбалере са територије општине, постоји и 12 фудбалских клубова који су активни и учествују у различитим ранговима такмичења. Од 2020. године је после скоро три године од престанка такмичења, један од најуспешнијих клубова Браничевске области, клуб Шапине, поново активан. Треба поменути

још и постојање неколико рекреативних удружења: Шаховски клуб Мало Црниће, удружење риболоваца „Лињак“, ловачка удружења „Стиг“ и „Млава“.

Радећи на побољшању положаја младих у марту 2010. године основана је Канцеларија за младе у оквиру Општинске управе. Главни циљ формирања канцеларије јесте допринос квалитетнијем животу младих и њиховом активном учешћу у друштвеним одлукама. Канцеларија пружа институционализовани оквир, кроз који млади могу да утичу на доношење одлука које се тичу њих, кроз умрежавање са локалним институцијама и организацијама које се баве питањима и проблемима младих. Подршка ресорног Министарства је била кључна у подизању капацитета ове канцеларије, јер је кроз пројекте опремљен простор за рад координатора и урађен је Локални акциони план за младе (2015-2019) са мотом: "Млади за бољу будућност – заједно можемо више". Локални акциони план као стратешки документ дефинише приоритетне области за младе и активности које одговарају њиховим специфичним потребама на територији општине. Овим Планом обезбеђује се допринос спровођењу циљева и приоритета Националне стратегије за младе на локалном нивоу, као и других секторских стратегија које утичу на живот младе особе.

2.5. Економски развој

2.5.1. Привреда

Општина Мало Црниће је традиционално пољопривредна средина, са значајним али недовољно искоришћеним и валоризованим природним и привредним потенцијалима. Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе ("Сл. Гласник РС", бр.104/14) распоређена је у IV категорију, као изразито недовољно развијена, са степеном развијености испод 50% републичког просека. Степен развијености општине није се мењао више од две деценије.

На територији општине је запослено 1.837 лица (2019) и одржава се на сличном дугогодишњем нивоу. Привредни субјекти запошљавају 525 радника, што је 28,6% укупног броја запослених. Ван територије општине ради 22% радно активног становништва. Број запослених према сектору делатности указује да је највећи број регистрован у примарном сектору (индивидуални пољопривредници) са 769 лица, потом сектору услуга (регистровани у трговини на велико и мало и поправци моторних возила) 257 лица, у грађевинарству 176 лица, образовању 134 лица, док је у секундарном сектору (прерађивачка индустрија) регистровано 122 лица. Сви остали сектори запошљавају мање од 100 становника (Државна управа и обавезно социјално осигурање 89 лица, Здравствена и соц јална заштита 85 лица, Саобраћај и складиштење 51 и др)².

---

² Регистрована запосленост према општини рада по секторима делатности, 2018. годишњи просек

Табела 6. Број запослених, број незапослених и просечна нето зарада

	2017	2018	2019	2020
Број запослених	1.880	2.070	2.087	1837
Број незапослених	407	323	329	324
Просечна нето зарада (у РСД)	28.440	39.156	42.647	-

Извор: Агенција за привредне регистре, Последње ажурирано стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020.

Незапосленост је главни генератор сиромаштва и један од највећих економских и социјалних проблема у Малом Црнићу. Број регистрованих незапослених лица је 329³. Регистровано незапослених на 1.000 становника је 34 лица. Квалификациона структура у структури назепослених показује да је највише незапослених у контингенту неквалификоване радне снаге, док је веома мали број незапослених са вишом или високом стручном спремом. Ипак забрињава чињеница да иако је у општини мали удео високообразованих лица (2%), њихова незапосленост је у том контексту сразмерно висока. То говори о недовољној искоришћености постојећих људских потенцијала на овом простору.

Табела 7. Квалификациона структура незапосленог становништва у општини Мало Црниће

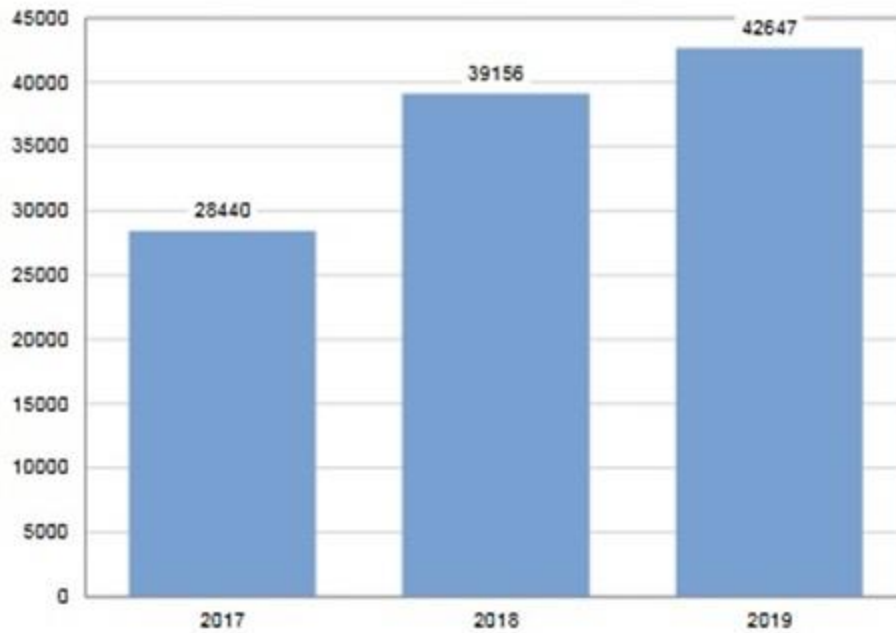
	2017	2018	2019	2020
Неквалификовани	203	146	153	150
Нижа стручна спрема и полуквалификовани	9	8	6	7
Квалификовани	78	65	67	64
Средња стручна спрема	80	74	67	72
Висококвалификовани	1	1	2	
Виша стручна спрема	6	5	4	3
Висока стручна спрема	30	24	30	28
Укупно	407	323	329	324

Извор: Агенција за привредне регистре, Последње ажурирано стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020.

Основни параметри привредне развијености исказују се преко нивоа зарада и висине остварених инвестиција по глави становника. Просечна висина остварених нето зарада у општини Мало Црниће у 2019. Годин износила је 42.647 динара, што је испод републичког просека (2019. године 68.140 динара). Међутим, на основу њене вредности у претходном периоду (2017-2019) јасно је да се зарада континуирано повећава и да је у односу на 2017. годину забележен пораст од 1,5 пута (графикон 9).

Укупни подстицаји регионалног развоја усмерени на ниво општине односе се на неповратна средства као што су кредити, бесповратне субвенције, субвенционисане камате, регреси, бесповратна финансијска подршка – друго, бесповратна друга средства, финансијска подршка за привлачење инвестиција и остали неповратни подстицаји. У периоду од 2017. године до данас ти износи су променљиви и крећу се од најмањих вредности у 2017. години (26.345.000), до максималног износа годину дана касније (47.722.000), од када бележе опадање (графикон 10).

³ Статистика запослености и зарада, РЗС 2019.

* Од 2018. просечне зараде не односе се на општину рада, него на општину пребивалишта запослених

Графикон 9. Просечне зараде без пореза и доприноса у периоду 2017 – 2019. године
Извор: Статистика запослености и зарада, РЗС

Агенција за привредне регистре

Графикон 10. Укупни подстицаји регионалног развоја по годинама 2017. до 2020. год.

Посматрано према намени јасно се види да је далеко највише подстицаја усмерено за пољпривредну производњу (2019. године 35.741.000 динара). Подстицаји за запошљавање су у десетоструко мањем износу (2019. године 3.160.000 динара). Најмањи подстицаји су коришћени за побољшање саобраћајне инфраструктуре и Научно-истраживачки рад и развој (табела).

Табела 8. Подстицаји регионалног развоја према намени

	2017	2018	2019	2020
Подстицање запошљавања	430	2.149	3.160	31
Подстицање производње		15.200		
Подстицање пољопривреде	25.498	29.091	35.741	34.732
Научно-истраживачки рад и развој	307	182	336	
Саобраћајна инфраструктура		351		
Образовање, наука, култура, спорт		450	1.678	
Друге намене	111	300	3.417	500
Укупно	26.345	47.722	44.333	35.263

Извор: Агенција за привредне регистре, Последње ажурирано стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020.

Пословна инфраструктура у општини није довољно развијена. Она подразумева мрежу институција и организација које пружају услуге потенцијалним предузетницима, малим и средњим предузећима за развој њихових пословних капацитета (људских, организационих, маркентишких и сл.) или пружају услуге физичког простора за обављање пословних делатности. У општини Мало Црниће, потенцијалним предузетницима и пољопривредним газдинствима на располагању су запослени у локалној самоуправи.

Носиоци развоја општине Мало Црниће су привредна друштва и предузетници приказани у наредној табели.

Табела 9. Привредна друштва у општини Мало Црниће

Назив фирме	Број запослених	Шифра делатности	Назив делатности	Правни облик	Величина предузећа	Статус у АПР
МАКСИ СИЛОСИ д.о.о. Мало Црниће	8	4621	Трговина на велико житом, сировим дуваном, семењем и храном за животиње	доо	Мало	Активан
ПОЛИКАРТ СРБ д.о.о. Мало Црниће /POLICART SRB d.o.o. Мало Црниће	9	2221	Производња плоча, листова, цеви и профила од пластике	доо	Мало	Активан
МР ЕНГИНЕС д.о.о.	40	2562	Машинска обрада метала	доо	Микро	Активан
ВЕТЕРИНАРСКА СТАНИЦА МАЛО ЦРНИЋЕ ДОО МАЛО ЦРНИЋЕ	8	7500	Ветеринарска делатност	доо	Микро	Активан
ЕЛИТ	5	7490	Остале стручне, научне и техничке делатности	Предузетник	Микро	Активан
ЧИСТОЋА-МАЛО ЦРНИЋЕ ЈП МАЛО ЦРНИЋЕ	19	3600	Скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде	Јавно предузеће	Микро	Активан

Мало Црниће има 68 привредних друштава и након осетнијег пада од 2018. године када је износио 80, данас се одржава на приближно истом нивоу. То показује да економска снага општине није довољна да покрене и подржи нове економске субјекте, којих је у претходне

две године било 2. Привредна друштва су у рангу малих предузећа, или на доњој граници броја запослених у средњим предузећима. Претежно су из области трговине (најјаче привредно друштво у општини), грађевинских и других услуга. Две трећине привредних друштава послује позитивно, али недовољно користе финансијске инструменте да подрже развој и експанзију. Имајући у виду пословање привредних субјеката у општини Мало Црниће, јасно је да су привредна друштва оријентисана на локално тржиште.

Табела 10. Број активних привредних друштава у општини Мало Црниће

	2017	2018	2019	2020
Активних	81	80	66	68
Новооснованих	5	2	2	2
Брисаних / угашених	3	1	18	

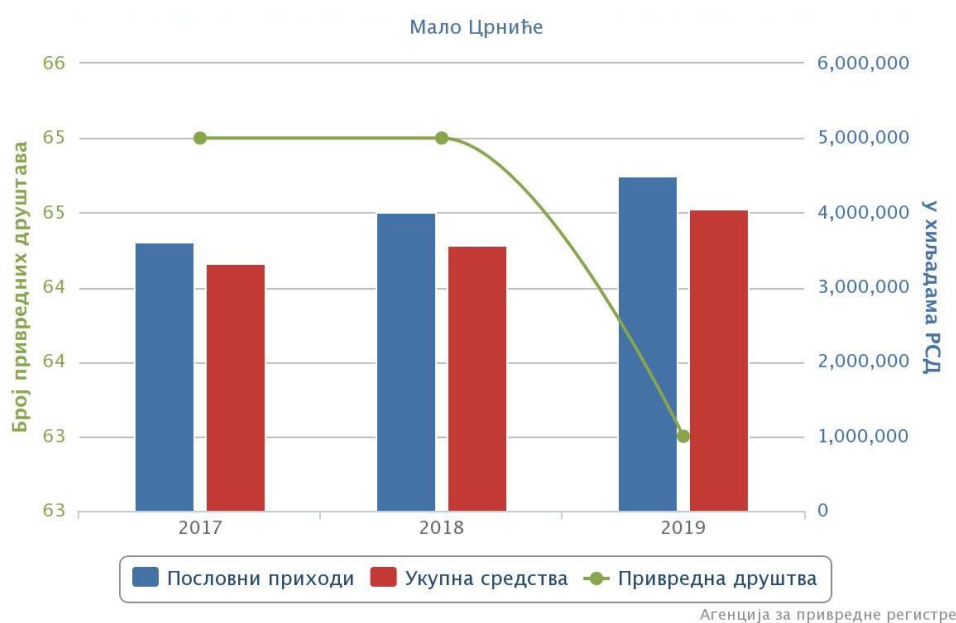
Извор: АПР * Последње ажурно стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020. године

Табела 11. Број активних предузетника у општини Мало Црниће

	2017	2018	2019	2020
Активних	271	294	305	312
Новооснованих	28	38	32	15
Брисаних / угашених	25	17	23	10

Извор: АПР * Последње ажурно стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020. године

Број предузетника у општини бележи благ пораст током година тако да их је у 2019. години било 305, а 2020. године 312 лица (закључно са 30.6). Њихов број на 1000 становника износи око 30. Стопа брисања/гашења предузетника из регистра је релативно висока и креће се од 20-30% у последње три године. Губитак у пословању је регистрован код 10% привредних друштава, а исти толики удео показује неликвидност дужу од 180 дана. Укупни пословни приходи привредних друштава бележе пораст од 3.602.382 у 2017. години на 4.490.203 2019. године.

Графикон 11. Финансијске перформансе привредних друштава по годинама
Извор: АПР Последње ажурно стање се односи на период 01.01 - 30.06.2020. године

На територији општине постоје бројна удружења и то:

- Ловачко удружење Млава;
- Црвени крст, Мало Црниће;
- Удружење пензионера општине Мало Црниће;
- СУБНОР општине Мало Црниће;
- Општински фудбалски савез Мало Црниће;
- Удружење књижевника Србије Браничевско – Стишка књижевна заједница;
- Фудбалски клуб „Стиг“;
- КУД Ж.С Црни Мало Црниће; и
- Удружење спортских риболоваца „Лињак“ Мало Црниће.

Активност општине Мало Црниће у претходном периоду је била усмерена на опремање Индустријске зоне Салаковац у циљу развоја индустрије овог краја као и запошљавање становништва, а самим тим и смањења незапослености. Инвеститорима ће у оквиру индустријске зоне бити доступно 21ha простора опремљеног комплетном инфраструктуром неопходном за индустријски развој. Индустријска зона се налази на атрактивној локацији (магистрални пут М-24), 7 km удаљена од Пожаревца.

Смањивање броја становника указује да ће приходи од пореза полако опадати, посебно у делу оних пореза које се убирају по принципу броја становника. Мањи број становника утицаће и на смањивање ненаменских трансфера из буџета Републике Србије (у 2020 предвиђен је трансфер од 208.437.171 динара, међутим услед ребаланса буџета, могуће су корекције у правцу смањивања овог износа). Такође, у условима ниске компјутерске писмености, каква је у општини Мало Црниће, а у складу са потребама савременог друштва у коме се све више комуницира преко дигиталних платформи, потребно је усмерити активности на повећању познавања рада на рачунару. На тај начин би се постигла одређена конкурентност, а омогућио би се и трансфер знања и вештина.

Потребно је покушати да се рачунари и рачунарска опрема набавља под повољнијим условима или уз делимичну финансијску подршку општине, или кроз пројекте који би могли да финансирају набавку рачунара.

Индикатори тржишта рада илуструју изразиту економску неразвијеност подручја у односу на национални ниво. На највишим управљачким позицијама, позицијама са највише моћи, у јавном сектору Малог Црнића је незнатан број жена. Висока стопа незапослености и слабе привредне могућности условљавају одлазак радно-способног становништва (поготову младих) у регионалне центре, главни град али и у иностранство. Дужина боравка на привременом раду у иностранству варира од неколико месеци па до неколико година. Системска решења предвиђају адекватно образовање, стварање средине атрактивне за привредна улагања. Ово се може постићи адекватним мерама за привлачење нових инвестиција, задржавањем постојећег становништва, изградњом одговарајуће социјалне и пословне инфраструктуре како би се место учинило атрактивнијим за живот и привукло ново становништво. Не сме се занемарити ни социјални аспекти развоја то јест чињеница да је изражено старење становништва и самим тим је неопходно увести мере које ће прилагодити друштвено економски развој и потребе старијег становништва.

2.5.2. Рурална економија и пољопривреда

Општина Мало Црниће свој развој базира на пољопривреди, као основној делатности, с обзиром да је реч о претежно пољопривредној средини. Пољопривредно земљиште представља главни производни потенцијал великих али недовољно искоришћених могућности. Преко 90% обрадивог земљишта чине типови земљишта чернозем, гајњаче, алувијалне смонице, који су погодни за све ратарске културе и за воћарско-виноградарску производњу.

У односу на остале општине у браничевској области можемо рећи да је Општина Мало Црниће на првом месту када је у питању проценат пољопривредног земљишта у односу на укупно земљиште и то 84,6%. С тога је на подручју Општине основна грана привређивања пољопривреда која има изузетне погодности и која се одвија на 21.331,3хектара, од чега се највећи део налази у поседу индивидуалних газдинстава. Као ограничавајући фактори недовољне валоризације пољопривредног земљишта је преовлађујуће учешће уситњених поседа индивидуалног сектора (3-5ха, 42,6%). И поред чињенице да је општина Мало Црниће већим делом уредила земљиште комасацијом и мелиорацијом (16.953ха), велика је парцелација поседа, и коришћење пољопривредног земљишта је екстензивно. Климатски услови овог подручја и постојање квалитетног земљишта пружају повољне услове за развој пољопривредног сектора и омогућавају гајење различитих биљних култура (табела).

Табела 12. Структура пољопривреде у Малом Црнићу, 2018

	Број газдинстава	Коришћено пољопривредно земљиште	Оранице и баште	Воћњаци	Виногради	Ливаде и пашњаци
Браничевска област	22985	150190	118393	3446	621	26846
Мало Црниће	2106	16534	15777	96	17	573

Извор: РЗС - Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Табела 13. Подаци о сточном фонду

	Говеда	Свиње	Овце	Живина	Трактори	Годишња радна јединица
Браничевска област	31008	155745	74799	807139	24535	24074
Мало Црниће	2197	12592	4613	111207	1275	1762

Извор: РЗС - Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Пољопривреда се развија у оквиру индивидуалних пољопривредних газдинстава. У 2019. години регистровано је 2.106 пољопривредних газдинстава што је значајно опадање њиховог броја у односу на податке пописа пољопривреде из 2012 када их је било 2.480. Ова домаћинства се ослањају на сталан рад својих чланова (80% становништва општине) и само у току сезонских послова ослањају се на сезонску испомоћ која је у највећој мери обављају чланови породице и рођаци који су обављали пољопривредне активности (3021). Запосленост у сектору пољопривреде је изузетно ниска: стално запослених на породичном газдинству има само 4 а код правних лица/предузетника у пољопривреди има их 24.

На подручју општине у својини пољопривредника регистровано је 1275 трактора, што је троструко мање него у попису пољопривреде 2012. године, када је тај број износио 3.567

трактора. Највећи број је старости веће од 10 година;, комбајна има 376 и они су такође старији од 10 година. За смештај силаже постоје 94 објекта капацитета 6.000 тона, постоји и 5 хладњача капацитета 102m³. Пластеника има 40 и простиру се на површини од 11,8 ha. На територији општине је активна једна земљорадничка задруга на 331 хектара земље за производњу сокова од воћа и поврћа: Дрндарице Мало Црниће. На територији општине постоји само једна пољопривредна задруга која има и бави се поред осталог и пољопривредном производњом. Остале задруге, баве се организовањем производње, откупом и пласирањем пољопривредних производа. Никакве друге асоцијације или удружења пољопривредника не постоје.

Највећи део одобрених подстицаја користи се за пољопривреду. Број корисника подстицаја је преко хиљаду или 42% од укупног броја пољопривредних газдинстава, а користи се око 30 милиона динара на годишњем нивоу. То значи да се користе традиционални облици субвенционирања набавке горива и вештачког ђубрива и то у просеку по кориснику износи 28.800 динара у 2019 години. Образовање пољопривредника је веома ниско. Највећи број њих, око 2.600 има само основну школу, што није довољно за развој модерне и конкурентне пољопривредне производње, промену пољопривредних култура и праћење кретања на тржишту. Треба имати у виду да нема више ни некадашњих редовних зимских обука за пољопривреднике које је организовала и спроводила општинска администрација у сарадњи са пољопривредном стручном службом. Из прегледа финансијских показатеља види се да се сва газдинства финансирају врло конзервативно из сопствене уштеђевине (акумулације).

Не постоји систем наводњавања у случају суше. Овом проблему би требало посветити већу пажњу имајући у виду климатске промене и недостатак воде у периодима када је најпотребнија биљној производњи која је преовлађујућа у општини Мало Црниће. Мелиорација је спроведена на трећини расположивог пољопривредног земљишта.

Треба истаћи да општина има низ документа који прате развој пољопривреде који идентификују проблеме, опредељују износе средстава за реализацију одређених активности из средстава општинског буџета и сл.

С обзиром да општина Мало Црниће свој развој у највећој мери заснива на пољопривреди то би овом сектору требало посветити много већу пажњу и подржати: стварање удружења и задруга пољопривредника које би им помагале у унапређењу производње и развоју додатних извора прихода кроз активности које подржавају рурални и регионални развој; организовање сталног образовања пољопривредника уз помоћ пољопривредне стручне службе, али и упознавање са могућностима бесповратног финансирања развоја пољопривреде кроз ИПАРД 2 пројекте за обнову газдинстава, набавку опреме, промену производње набавку друге опреме, као и отварање мањих погона за прераду пољопривредних производа, њихово брендирање, маркетинг и пласирање.

Имајући у виду да од 2018. године Европска Унија одобрава бесповратна средства за развој пољопривреде како би се оспособила за конкурентност на тржишту Уније, кроз тзв. ИПАРД 2 програм пољопривреда и њен развој морају да добију посебну пажњу општине и њену подршку за конкурисање за ове програме.

Општина би морала да нађе начина и да помогне власницима пољопривредних газдинстава буду информисани и едуковани о ИПАРД програму и мерама које финансира и како да се за њих пријављује.

У склопу развоја комуналне инфраструктуре, водовода и канализације могли би се развити еколошки пројекти прераде отпадних вода и коришћење исте у пољопривредне сврхе. Општина би могла припремити пројекат техничке помоћи од ИПАРД 2 програма како би припремила план развоја пољопривреде, и развила одговарајуће пројекте путем који би се тај план реализовао (Акциони план са прегледом мера, пројеката и проценама њихове вредности, потенцијалним изворима финансирања и периодом реализације). Посебно би требало инсистирати на процени климатских промена и утицају на традиционалну пољопривредну производњу, могућности увођења нових сорти отпорних на промене и др. Такође, с обзиром на низак ниво образовања власника газдинстава, требало би размотрити пружање помоћи формулисању пројеката развоја прилагођених потребама власника, као и у формирању задруга или других врста специјализованих удружења које би општина подржала током првих година деловања како би грађани општине добили подршку бржом развоју, већој производњи и стандарду.

2.5.3. Туризам

Предуслов за развој туризма је унапређење свих видова инфраструктуре, како би се привукли евентуални инвеститори или мотивисало локално становништво да се окрене покретању послова у сектору туризма. Туристички развој општине зависи у највећој мери од анимирања комерцијалне туристичке и рекреативне тражње, првенствено домаће.

Табела 14. Туристи, ноћења туриста по туристичким местима, 2018.

	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	свега	домаћи	страни	свега	домаћи	страни	домаћи	страни
Република Србија	3430522	1720008	1710514	9336103	5678235	3657868	3.3	2.1
Браничевски округ	56294	45380	10914	142392	114765	27627	2.5	2.5
Мало Црниће	465	465	-	4750	4750	-	10.2	-

Извор: РЗС -Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Домаћа туристичка тражња је усмерена првенствено према риболовном, језерском, излетничком, манифестационом и сеоском туризму. Потребна су улагања првенствено у побољшање квалитета смештаја и целогодишње туристичко-рекреативне понуде у простору у комбинацији са мотивима очуване природе и културне баштине, етно-баштине села и органске хране. Обезбеђивањем адекватне физичке и туристичке инфраструктуре (туристичка сигнализација, туристичко-информативни центар, визиторски центар, еко камп, бицикличке стазе, стазе здравља и слично), створиће се предуслови за развој етно туризма, ловног туризма, као и туризма који подразумева активни одмор (пешачење, бициклизам и сл.). У правцу бољег дефинисања и употребе туристичких ресурса, неопходно

је унапредити рад туристичке организације општине Мало Црниће, кроз едукације за запослене како у области припреме и реализације пројеката тако и у области актуелних трендова у развоју туризма у Србији и шире. Пандемија COVID–19 је онемогућила путовање наших грађана у друге земље па су домаће дестинације постале атрактивне. Ову ситуацију би требало искористити на прави начин, повезати се са институцијама образовања, факултетима који образују кадрове у области туризма и заједно са њима припремити планове развоја локалне заједнице. У комбинацији са културном (материјалном и нематеријалном) баштином и историјским наслеђем могу водити ка развоју одрживог туризма.

2.5.4. Инфраструктура

Развијена инфраструктура је један од основних предуслова квалитетног пословног окружења. Стање инфраструктуре може да буде одлучујући фактор који ће одредити привредника да инвестира или одустане од планираног улагања на одређеној територији.

Неповољно стање у области привредне и комуналне инфраструктуре представља једно од највећих развојних ограничења општине Мало Црниће и један је од основних узрока заостајања овог простора и превазилази могућности општине и становништва у погледу његовог решавања.

Саобраћајна инфраструктура и јавна расвета

Стање улица и јавне расвете је незадовољавајуће. Могуће је користити конкурсе Министарства за енергетику и рударство за повећање енергетске ефикасности и на тај начин обезбедити додатна средства за решавање ових проблема. Општина Мало Црниће је на територији програма прекограничне сарадње са Румунијом и тај програм предвиђа финансирање мера за повећање енергетске ефикасности а више општина из Браничевске области је користило ова средства. Веома је важно нагласити да су такви пројекти у категорији инвестиционих пројеката и могу да финансирају пројекте до укупне вредности од 2.000.000 евра. То подразумева да се види искуство општина које су спровеле такве пројекте као и да се успостави сарадња са партнерима у Румунији који су заинтересовани за сличну врсту активности.

Табела 15. Дужина путева у општини Мало Црниће (у km)

	Укупно	Савремен и коловоз	Државни путеви I реда		Државни путеви I реда		Општински путеви	
			свега	Савремен и коловоз	свега	Савремен и коловоз	свега	Савремени коловоз
Браничевска област	1683.306	1265.668	180.931	180.931	476.823	474.4	1025.55	610.334
Мало Црниће	155.263	129.363	18.018	18.018	54.745	54.745	82.5	56.6

Извор: РЗС -Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Комунална инфраструктура

Слаба покривеност водоводном мрежом као и непостојање канализационе мреже утиче на све лошији квалитет воде за пиће.

Што се водоснабдевања тиче, водоводна мрежа је у претходном периоду унапређена тако да је сада укупне дужине 63km. Водоводном мрежом је обухваћено око 562 домаћинстава и 40 правних лица. Питања комуналне инфраструктуре општина Мало Црниће може да се решава коришћењем фондова прекограничне сарадње.

Приликом анализе и оцене стања у области водоснабдевања општине Мало Црниће коришћени су подаци из ЛЕАП-а односно информације добијене од ЈКП „Чистоћа“ Мало Црниће, из „Измена и допуна генералног пројекта водоснабдевања Општине Мало Црниће“, које је израдио Водоинжењеринг д.о.о. из Београда, и Упутстава за одржавање постројења за пречишћавање воде за пиће (ППВ) „Мало Црниће“.

Основни проблем код водоснабдевања насељених места општине Мало Црниће је недостатак висококвалитетне воде. Као најзначајније извориште по капацитету, а које се може користити за водоснабдевање, је постојеће извориште у зони насеља Мало Црниће, потом постојеће извориште у зони насеља Батуша, затим потенцијална изворишта у зонама насеља: Топоница, Салаковац/Велико Црниће и Божевац. На постојећи систем за снабдевање водом општинског центра, тј. насеља Мало Црниће, прикључена су још два околна насеља - Велико Црниће и Салаковац.

Све наведене воде одступају од вредности из Правилника о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/1998, 44/1999, 28/2019) због повећаног садржаја амонијака и повремениог садржаја гвожђа.

Тренутно расположиве количине воде износе укупно око 25-30 l/s, при чему су издашности изворишта:

- Извориште „Мало Црниће“ 16-20 l/s,
- Извориште „Батуша“ 8-10 l/s,
- Извориште „Божевац“ 11/s.

На целој територији Општине, једино насеља Мало Црниће, Велико Црниће, Божевац и Салаковац имају централно организоване системе за водоснабдевање. Практично, на територији општине на водовод је повезано само 5% становништва.

Становништво осталих насеља се снабдева водом највећим делом из копаних бунара, затим из бушених бунара, каптираних извора и малих система, а велики број испитиваних узорака воде су били неисправни у бактериолошком или хемијском погледу.

Табела 16. Општина Мало Црниће - водоснабдевање и испуштање отпадних вода (2018)

	Укупне захваћене воде, хиљ. m ³	Испоручене воде за пиће, хиљ. m ³	Укупне испуштене отпадне воде, хиљ. m ³	Испуштене отпадне воде у системе за одвођење отпадних вода, хиљ. m ³	Пречишћене отпадне воде, хиљ. m ³	Број домаћин. прикључених на водоводну мрежу	Број домаћин. прикључених на канализациону мрежу
Мало Црниће	13578	6493	6224	3801	324	43824	23992
Браничевска област	118	97	87	-	-	562	-

Извор: РЗС - Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Непостојање канализационе мреже и неконтролисано испуштање отпадних вода представља озбиљну претњу загађењу животне средине. Мало Црниће је једна од ретких општина у Републици Србији која нема изграђену канализациону мрежу ни на једном делу општине и организовано канализационе комуналних отпадних вода не постоји. Како су сва насеља руралног типа, отпадне воде се прикупљају у септичким јамама. Оваква ситуација је алармантна јер се велики број становника снабдева водом из копаних бунара који су угрожени отпадним водама из септичких и нужничких јама.

Генерални пројекат сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода у Општини Мало Црниће израђен је у марту 2006. године. Пројекат је потребно ажурирати у складу са претходно описаним техничким решењем система за снабдевање пијаћом водом. Број становника према коме је вршен прорачун се драстично разликује (13.853 становника за сакупљање и одвођење отпадне воде наспрам 11.360 становника за снабдевање пијаћом водом), што директно утиче на прорачун количина отпадних вода, а затим на димензионисање постројења за пречишћавање отпадне воде.

Управљање отпадом. Управљање комуналним отпадом је један од већих проблема са којима се сусреће Општина Мало Црниће. Сакупљање, транспорт и депоновање отпада је у надлежности ЈКП „Чистоћа“ Мало Црниће, које послује од 2005. године. Основна делатност предузећа је дистрибуција воде, а баве се и уређењем зелених површина, сакупљањем и депоновањем отпада.

Према информацијама добијеним од ЈКП-а, услугом прикупљања отпада обухваћено је 3337 домаћинстава на територији целе општине, односно 92,46% домаћинстава из обухваћених насеља. Једино насеље општине Мало Црниће из кога се не сакупља отпад је Шљивовац, најмање насељено село са 114 становника.

За одлагање отпада користе се канте запремине 120 литара (1983 корисника поседује канте ове запремине), док су на 15 локација постављени контејнери запремине 1,1 m³ и на две локација контејнери запремине 5 m³. Корисници већих контејнера су правна лица, месне заједнице, школе и Општина.

Дневна количина комуналног чврстог отпада, која се у просеку сакупи у општини Мало Црниће, износи око 10 m³, односно 2.500 m³ годишње (на бази изношења смећа 250 дана годишње) што представља 8,86 тона на дневном, односно 2.215 тона на годишњем нивоу.

Одлагање отпада са целе општине врши се на званичној општинској депонији - сметлишту која се налази у атару села Салаковац, на локалитету „Бресје“ укупне површине 0,68 ha, од којих је тренутно заузето 0,33 ha. На овој депонији - сметлишту нису примењене прописане мере заштите животне средине али нема података о степену угрожености или загађењу животне средине с обзиром да није вршен мониторинг нити су вршена мерења емисије загађујућих материја.

Ова локација је одлуком Скупштине Општине Мало Црниће 2006.године одређена као привремена до изградње регионалне депоније. Такође, у јануару 2014. године потписан је Споразум о формирању региона за управљање отпадом. Формирани регион чине све општине Браничевског округа.

Број дивљих сметлишта на територији општине је променљив, што указује на неуређен систем адекватног прикупљања отпада. Према подацима Локалног еколошког акционог плана из 2019. године на подручју општине Мало Црниће налазе се између 17 и 22 евидентиране дивље депоније.

Зелене пијаце: На територији општине постоји једна зелена пијаца.

Електроенергетска мрежа: Насеља на подручју општине Мало Црниће снабдевају се електричном енергијом из трафо-станице. Дистрибуција електричне енергије обавља се преко капацитета средњег и ниског напонског нивоа.

Телекомуникације и поштанска мрежа: Телекомуникациона инфраструктура на подручју општине Мало Црниће којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима, већим делом, и по квалитету и по капацитету није подједнако развијана на целокупном подручју општине.

Табела 17. Поштанске активности и телекомуникације, 2018.

	Поште	Телефонски претплатници	ПТТ промет (опремљено)	
			Писмоносне пошиљке, хиљ.	Пакети хиљ.
Браничевска област	56	49330	3161	11
Мало Црниће	3	3035	48	0

Извор: РЗС - Општине и региони у Републици Србији, 2019.

Мобилна телефонија и интернет су релативно задовољавајући али има простора за њихово унапређење. У општини има укупно 3035 телефонска претплатника. Постоје и 3 објекта Поште.

Табела 18. Регистрована моторна и прикључна возила, 2018.

	Мопед	Моторцикл	Путнички аутомобил	Аутобус	Теренска возила	Радна возила	Прикључна возила
Браничевска област	1227	1511	53225	418	5245	193	9899
Мало Црниће	81	101	3269	11	372	25	694

Извор: РЗС - Општине и региони у Републици Србији, 2019.

3. SWOT анализа

3.1. SWOT анализа - Економски развој

СНАГЕ

- Повољан географски положај
- Индустијске зоне
- Географска разноликост и очувана природа (језера, нетакнута природа, реке, флора, фауна)
- Природни ресурси (обрадиво пољопривредно земљиште)
- Подручје са добрим условима за развој пољопривреде (ратарство);
- Спремност локалне самоуправе за подршку иницијативама развоја;
- Велики број грађана у дијаспори

СЛАБОСТИ

- Низак степен развијености подручја;
- Слаба координација између националног, регионалног и локалног нивоа у погледу руралне политике
- Просечна старост активног и укупног становништва;
- Неразвијена физичка и економска инфраструктура;
- Неразвијени финансијски сервиси (бр. банака);
- Недовољна искоришћеност постојећих капацитета и локалних развојних ресурса;
- Неповољна квалификациона структура незапослених:
- Недовољно развијено предузетништво;
- Висок степен зависности пољопривредне производње од временских услова (не функционисање локалних система за наводњавање);
- Недовољна организованост и повезаност привредника и пољопривредника;
- Непостојање конкретне туристичке понуде;
- Опадање сточног фонда
- Лош расни састав стоке
- Стара и истрошена механизација
- Уситњеност поседа
- Нема наводњавања
- Слаба организованост у оквиру ратарства и сточарства
- Спорост комасације
- Непостојање матичних служби за праћење продуктивности домаћих животиња
- Непостојање сигурног откупа пољопривредних производа

МОГУЋНОСТИ (шансе)

- Подршка националних и ЕУ структура за инвестирање у општини Мало Црниће;
- Реконструкција и модернизација путне мреже
- Развој висококвалитетних пољопривредних производа (здрава храна, органска производња);
- Развој физичке и економске инфраструктуре;
- Пораст потражње за органском храном
- Програми републике и страних фондова за субвенционисање пољопривреде
- Сарадња са суседним општинама по питању

ПРЕТЊЕ

- Незаинтересованост инвеститора и недостатак инвестиција;
- Емиграција квалификованих и висококвалификованих лица
- Емиграција младих у регионалне центре и иностранство;
- Смањење радног континента
- Недовољно инвестиција за развој физичке и економске инфраструктуре;
- Слабљење људског капитала услед изразито неповољних демографских трендова

могућности наводњавања

- Повећање активности Владе за рурални развој
- Могућност промене структуре производње
- Мере активне политике запошљавања (развој предузетништва - СТАРТ-УП програми, Државне субвенције и кредити, обуке и преквалификације за незапослена лица и обуке за унапређења пословања сектора МСП и предузетника, сајам запошљавања)
- Могућност за изградњу прерађивачких капацитета
- Национални, ИПАРД, ИПА/ЕУ Фондови, билатерални донатори (ГИЗ, УСАИД. . .) и Преко гранична сарадња.
- Транснационално предузетништво

- Непостојање саветодавне пољопривредне службе у општини
- Рурално сиромаштво
- Изумирање сеоских насеља
- Нема саветодавне пољопривредне службе у општини

3.2. SWOT анализа - Друштвени развој

СНАГЕ

- Предност мале средине и могућност да се уоче одређени проблеми и да се ради на њиховом решавању
- Повољан географски положај и добра повезаност са великим градским центрима
- Постојање канцеларије за младе
- Постојање и рад основних школа и предшколске установе
- Постојање и рад Дома здравља
- Млад и образован стручни кадар у институцијама
- Улагање капитала повратника из иностранства и мотивација да се укључе у живот заједнице
- Постојање установа из области културе спорта и социјалне заштите

СЛАБОСТИ

- Непостојање базе података корисника социјалне заштите
- Непостојање базе података о дијаспори
- Неповољна образовна структура
- Недостатак стручних кадрова
- Неразвијеност невладиног сектора
- Висок степен незапослености
- Висок степен сиромаштва
- Неразвијена свест о здравим стиливима живота
- Недовољна укљученост, незаинтересованост, немотивисаност у доношењу одлука
- Неразвијена инфраструктура у школама (непостојање физкултурних сала)
- Лоша кадровска структура у здравственим установама
- Техничка неразвијеност система услуга у области социјалне заштите на локалном нивоу

МОГУЋНОСТИ (шансе)

- Стручни кадрови
- Материјални и социјални капитал дијаспоре
- Подстицање повратних и циркуларних (дневних) миграција
- Саветовалиште за младе
- Постојање законских норми
- Постојање подстицајних програма Владе
- Спремност јавног сектора за развој и унапређење здравствене и социјалне заштите
- Стварање нових радних места
- Самозапошљавање

ПРЕТЊЕ

- Тотална депопулација
- Демографско пражњење простора
- Слабљење људских ресурса у свим насељима
- Емиграција младих у регионалне центре и иностранство
- Затварање школа
- Емиграција квалификованих и висококвалификованих лица
- Недовољно уређеност законске регулативе

3.3. SWOT анализа – Животна средина

СНАГЕ

- Основна путна инфраструктура
- Снабдевеност и стабилност електричне инфраструктуре;
- Основна покривеност канализационом мрежом градског и руралног подручја;
- Постојање Просторног Плана општине Мало Црниће;

СЛАБОСТИ

- Дотрајала и застарела постојећа водоводна мрежа;
- Недостатак контроле исправности воде у сеоским срединама;
- Непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Лоше стање регионалних и локалних путних мрежа;
- Недостатак пројектно техничке документације за развој физичке и економске инфраструктуре.
- Нерешена атмосферска канализација
- Недостатак уређених јавних површина – паркова;
- Нерешена јавна расвета;
- Недостатак уређеног јавног паркинга;
- Слаба опремљеност ЈКП (организациона и техничка)

МОГУЋНОСТИ (шансе)

- Подршка националних и ЕУ структура за инвестирање у општини Мало Црниће;
- Изградња и развој комуналне инфраструктуре;
- Изградња водоводне у селима;
- Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Јавно приватно партнерство;
- Приступ ЕУ/ИПА фондовима;
- Постојеће акумулације и језера
- Стварање повољне климе за привлачење инвестиција и укључивање у међународне пројекте.
- Побољшање снабдевања електричном енергијом и одржавање електро мреже

ПРЕТЊЕ

- Недостатак инвестиција;
- Недовољна средстава у буџету за развој инфраструктуре;
- Нерешени имовинско правни односи у јавној својини;
- Не уписана јавна својина;
- Споро отклањање кварова на јавној инфраструктури (ЕПС, ТЕЛЕКОМ...)

3.4. Закључак SWOT анализе

Засновано на анализи економског развоја, друштвеног развоја и животне средине размотрени су главни правци и могућности деловања у општини Мало Црниће.

Закључак 1: Дobar географски положај, здрава и чиста средина и природни ресурси погодују развоју производње здраве, органске хране. Треба усмерити пажњу ка подршци становништву које се већ бави производњом и прерадом хране, али и промовисати општину Мало Црниће као погодну за све оне који желе да дођу и започну свој посао у области производње и прераде хране, сеоском туризму, екопољопривреди и слично. С друге стране треба ојачати структуре социјалне и здравствене заштите како би старо и социјално угрожено становништво дошло до адекватних третмана.

Закључак 2: Забрињава низак ниво образованости становништва у општини Мало Црниће. Образовна структура је испод републичког просека, а евидентан је и велики проценат неписмених. Такође постоји проблем неусклађености образовних профила и потребе привреде за новим технолошким знањима. У превазилажењу овог проблема треба покренути пројекте неформалног образовања, развити програме специјализованих знања, вештина и образовних профила у складу са потребама привреде и треба се повезати и умрежити на свим нивоима, то јест умрежити и повезати јавни, приватни и цивилни сектор у самој општини и ван ње. Такође, повезивање са дијаспором, транснационално предузетништво и трансфер материјалног и социјалног капитала представља шансу за развој општине у будућности. Негативни демографски трендови се креирањем ефикасних мера и активности могу ублажити, пре свега уз промоцију повратних и циркуларних миграција, али и бригом о младима и породицама, који су покретачи будућег развоја овог простора. С обзиром да општина припада групи најстаријих општина у Србији, неопходно је усмерити активности за бригу о старим лицима и смањењу руралног сиромаштва.

Закључак 3: Очување здраве животне средине представља изазов за општину Мало Црниће. У том смислу треба заокружити процес управљања отпадом и унапредити комуналну инфраструктуру. Неопходно је изградити канализациону и водоводну мрежу у насељима, као и капацитете за пречишћавање отпадних вода.

Закључак 4: Инфраструктура у општини Мало Црниће није на завидном нивоу. Неопходно је уз коришћење националних и међународних фондова обновити инфраструктуру и стварити амбијент привлачан за живот младих људи.

4. Визија, мисија, циљеви и приоритети

Анализа стања општине, као и знање и искуство заинтересованих страна представљено кроз SWOT анализу, били су главни носиоци израде стратегије у општини Мало Црниће.

Визија

„Општина Мало Црниће је зелена, здрава и безбедна заједница, са квалитетном комуналном, социјалном и економском инфраструктуром, заједница атрактивна за Вас, Вашу породицу и Ваш одрживи бизнис“

Визија општине Мало Црниће дефинисана је на састанку обрађивача Стратегије и радне групе. Визија је предложена на даље разматрање.

Такође, дефинисан је слоган који је окренут ка будућности, и свима онима који разматрају прелазак из већих градова у мање, еколошки чисте средине или повратак из иностранства у родни крај.

„ДОБРО НАМ ДОШЛИ “

„Општина Мало Црниће ће ефикасним коришћењем инвестиционих фондова, донаторских и националних улагања, планским развојем инфраструктуре, упошљавањем стручних кадрова и систематским развојем пољопривреде, агробизниса и мале привреде допринети бољем животу својих грађана“

Стратешки циљеви, приоритети и мере

Циљевима и приоритетима одрживог развоја општина Мало Црниће ће јасније приказати главне правце развоја у наредном периоду. У циљу реализације визије, у Стратегији одрживог развоја општине Мало Црниће постављена су 4 стратешка циља и 4 групе развојних приоритета.

Визија

Општина Мало Црниће је зелена, здрава и безбедна заједница, са квалитетном комуналном, социјалном и економском инфраструктуром, заједница атрактивна за појединца, породицу и одрживи бизнис

Општина Мало Црниће ће ефикасним коришћењем инвестиционих фондова, донаторских и националних улагања, планским развојем инфраструктуре, упошљавањем стручних кадрова и систематским развојем пољопривреде, агробизниса и мале привреде допринети бољем животу својих грађана

Стратешки циљ 1.

Побољшање економског окружења

Развојни приоритети

Економски развој

- 1.1 Привлачење инвестиција и развој МСПП
- 1.2 Рурални развој и развој пољопривреде
- 1.3 Развој туризма

Стратешки циљ 2.

Унапређење услова живота и рада

Развојни приоритети

Демографски и друштвени развој

- 2.1 Развој културе
- 2.2 Унапређење здравствене и социјалне заштите
- 2.3 Јачање капацитета општине

Стратешки циљ 3.

Заштита природне и животне средине

Развојни приоритети

Животна средина

- 3.1 Одрживо коришћење и очување постојећих природних вредности
- 3.2 Заштита и унапређење квалитета животне средине
- 3.3 Успостављање ефикасног система управљања отпадом

Стратешки циљ 4.

Изградња и опремање инфраструктуре

Развојни приоритети

Инфраструктура

- 4.1 Имплементација постојеће и израда нове стратешке и планске документације
- 4.2 Унапређење контроле и ефикасног коришћења земљишта
- 4.3 Заштита локалног градитељства и традиције

	2.4	Обезбеђење додатног образовања у циљу стицања нових знања и вештина	3.4	Подизање нивоа јавне свести и образовања о заштити животне средине	4.4	Унапређење система водоснабдевања
	2.5	Унапређење омладинске политике			4.5	Изградња система за одвођење комуналних отпадних вода
					4.6	Гасификација општине Мало Црниће
					4.7	Изградња и реконструкција локалних путева

За период 2021-2025.године у Стратегији одрживог развоја општине Мало Црниће дефинисани су следећи стратешки циљеви и одговарајући приоритети за сваки стратешки циљ.

Стратешки циљ 1. Побољшање економског окружења

Приоритет 1.1. Привлачење инвестиција и развој МСПП

Приоритет 1.2. Рурални развој и развој пољопривреде

Приоритет 1.3. Развој туризма

Стратешки циљ 2. Унапређење услова живота и рада

Приоритет 2.1. Развој културе

Приоритет 2.2. Унапређење здравствене и социјалне заштите

Приоритет 2.3. Јачање капацитета општине

Приоритет 2.4. Обезбеђење додатног образовања у циљу стицања нових знања и вештина

Приоритет 2.5. Унапређење омладинске политике

Стратешки циљ 3. Заштита природне и животне средине

Приоритет 3.1. Одрживо коришћење и очување постојећих природних вредности

Приоритет 3.2. Заштита и унапређење квалитета животне средине

Приоритет 3.3. Успостављање ефикасног система управљања отпадом

Приоритет 3.4. Подизање нивоа јавне свести и образовања о заштити животне средине

Стратешки циљ 4. Изградња и опремање инфраструктуре

Приоритет 4.1. Имплементација постојеће и израда нове стратешке и планске документације

Приоритет 4.2. Унапређење контроле и ефикасног коришћења земљишта

Приоритет 4.3. Заштита локалног градитељства и традиције

Приоритет 4.4. Унапређење система водоснабдевања

Приоритет 4.5. Изградња система за одвођење комуналних отпадних вода

Приоритет 4.6. Гасификација општине Мало Црниће

Приоритет 4.7. Изградња и реконструкција локалних путева

5. Институционални контекст

Општина врши послове из своје надлежности утврђене Уставом и законом, као и послове из оквира надлежности Републике који су јој законом поверени. Статутом општине Мало Црниће, усвојеним фебруара 2019.године, уређена су права и дужности општине Мало Црниће. Органи општине Мало Црниће су:

1. Скупштина општине, 2. Председник општине, 3. Општинско веће, и 4. Општинска управа.

Скупштина општине, у складу са законом: 1. доноси Статут општине и пословник Скупштине општине; 2. доноси буџет и усваја завршни рачун буџета; 3. утврђује стопе изворних прихода Општине, као и начин и мерила за одређивање висине локалних такси и накнада; 4. утврђује општинске таксе и друге локалне приходе који Општини припадају по закону; 5. подноси иницијативу за покретање поступка оснивања, укидања или промене територије Општине; 6. доноси план развоја општине, планске документе јавних политика, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја; 7. доноси просторни и урбанистички план општине; 8. доноси годишње и средњорочне програме уређивања грађевинског земљишта; одлучује о отуђењу грађевинског земљишта у складу са законом и прописом Општине; 9. утврђује висину доприноса за уређивање грађевинског земљишта; 10. доноси прописе и друге опште акте; 11. поставља и разрешава општинског правобраниоца; 12. бира и разрешава локалног омбудсманана; 13. расписује општински референдум и референдум на делу територије општине, изјашњава се о предлозима садржаним у грађанској иницијативи и утврђује предлог одлуке о самодоприносу; 14. образује и уређује организацију и рад организација и служби за потребе Општине; 15. доноси одлуку о организацији Општинске управе; 16. оснива јавна предузећа и друштва капитала за обављање делатности од општег интереса у складу са законом и овим статутом, даје сагласност на законом одређене опште и друге правне акте и радње јавног предузећа, односно друштва капитала, ради заштите општег интереса; 17. усваја годишње програме пословања јавних предузећа и разматра и усваја извештаје о пословању јавних предузећа, чији је оснивач; 18. оснива установе и организације у области предшколског образовања и васпитања, основног образовања, културе, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дејче заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање; 19. утврђује критеријуме и поступак за регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу из материјално угрожених породица; 20. разматра извештаје о раду и даје сагласност на програме рада корисника буџета, у складу са законом; 21. одлучује о образовању, подручју за које се образује и укидању месне заједнице уз претходно прибављено мишљење грађана; 22. именује и разрешава надзорне одборе и директоре јавних предузећа чији је оснивач, даје сагласност на статут јавних предузећа и врши друга права оснивача у складу са законом и оснивачким актом; 23. именује и разрешава управне и надзорне одборе и директоре установа, организација и служби чији је оснивач, именује и разрешава чланове школских одбора и чланове управног одбора предшколске установе, и даје сагласност на њихове статуте, у складу са законом; 24. бира и разрешава председника Скупштине и заменика председника Скупштине; 25. поставља и разрешава секретара Скупштине; 26. бира и разрешава председника општине, и на предлог Председника општине, бира заменика Председника општине и чланове Општинског већа; 27. образује посебна тела прописана законом и уређује њихов рад у складу са законом; 28. образује стална и повремена радна тела за разматрање

питања из своје надлежности, која су утврђена Пословником Скупштине; 29. бира и разрешава председнике и чланове радних тела; 30. доноси основе заштите коришћења и уређења пољопривредног земљишта и стара се о њиховом спровођењу, одређује ерозивна подручја, стара се о коришћењу пашњака; 31. доноси програм развоја туризма у складу са Стратегијом; утврђује висину боравишне таксе на територији Општине; 32. доноси локални акциони план за борбу против корупције на нивоу Општине и образује стално радно тело за праћење спровођења локалног акционог плана; 33. доноси програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака, уређује држање и заштиту домаћих животиња и кућних љубимаца, у складу са законом; 34. доноси оперативни план за воде II реда, одређује место и начин коришћења воде за рекреацију, укључујући и купање; 35. доноси акциони план за спровођење Националне стратегије за младе на територији Општине; 36. доноси програм и план енергетске ефикасности; 37. утврђује и уређује начин коришћења и управљања изворима, јавним бунарима и чесмама; 38. доноси акт о јавном задуживању општине, у складу са законом којим се уређује јавни дуг; 39. ближе уређује коришћење, одржавање и управљање стварима у јавној својини Општине; 40. одлучује о прибављању непокретности за потребе органа и организација Општине Мало Црниће, ако законом није другачије прописано; 41. одлучује о отуђењу непокретности из јавне својине на којима јавна предузећа, месне заједнице, установе, јавне агенције и друге организације имају право коришћења независно од воље носиоца права коришћења на тој непокретности; 42. одлучује о преносу права јавне својине Општине Мало Црниће на другог носиоца јавне својине (са накнадом или без накнаде) укључујући и размену; 43. одлучује о преносу права коришћења на стварима у јавној својини, јавним предузећима, месним заједницама, установама, агенцијама и другим организацијама чији је оснивач општина; 44. одлучује о одузимању непокретности у јавној својини општине, на којима право коришћења имају јавна предузећа, месне заједнице, установе и јавне агенције, а које нису у функцији остваривања делатности носиоца права коришћења на тој ствари, као и ако се користе супротно Закону, другом пропису или природи и намени непокретности, а у другим случајевима под условом да се носиоцу права коришћења обезбеди коришћење друге одговарајуће непокретности; 45. одлучује о давању на коришћење непокретности које општина стекне наслеђем, поклоном или на други законом одређен начин; 46. одлучује о давању сагласности јавним предузећима и друштвима капитала чији је оснивач општина, а који су носиоци права коришћења на непокретностима, за упис права својине на тим непокретностима; 47. одлучује о заснивању хипотеке на непокретностима; 48. одлучује о преносу непокретности у јавној својини у јавну својину јавног предузећа чији је оснивач, улагању у капитал, давању на коришћење ствари у јавној својини које нису неопходне за вршење послова из делокруга локалне самоуправе другом органу или организацији носиоца општинске својине или другом органу носиоца јавне својине на одређено или неодређено време; 49. одлучује о распореду службених зграда и пословних просторија; 50. утврђује висину накнаде за коришћење и закуп пословног простора; висину закупнине за коришћење стамбених зграда, станова и гаража; 51. одлучује о одузимању непокретности у јавној својини општине, на којима право коришћења имају јавна предузећа, месне заједнице, установе и јавне агенције, а које нису у функцији остваривања делатности носиоца права коришћења на тој ствари, као и ако се користе супротно Закону, другом пропису или природи и намени непокретности, а у другим случајевима под условом да се носиоцу права коришћења обезбеди коришћење друге одговарајуће непокретности; 52. одлучује о давању на коришћење непокретности које

општина стекне наслеђем, поклоном или на други законом одређен начин; 53. одлучује о давању сагласности јавним предузећима и друштвима капитала чији је оснивач општина, а који су носиоци права коришћења на непокретностима, за упис права својине на тим непокретностима; 54. одлучује о давању на коришћење комуналне мреже; 55. предлаже Влади Републике Србије утврђивање јавног интереса за експропријацију у корист Општине; 56. доноси локалну стамбену стратегију у складу са Националном стамбеном стратегијом, акциони план за њено спровођење и програме стамбене подршке, може основати јавну стамбену агенцију у складу са законом, као и правно лице за обављање послова од јавног интереса у области становања; 57. уређује критеријуме и поступак давања станова у закуп и њихове куповине; 58. уређује ближе услове за обављање такси превоза путника; 59. одлучује о сарадњи и удруживању са јединицама локалне самоуправе друге државе уз сагласност Владе; 60. образује Штаб за ванредне ситуације; 61. доноси одлуку о организацији и функционисању цивилне заштите и обезбеђује њено спровођење у складу са јединственим системом заштите и спасавања, 62. планира и утврђује изворе финансирања за развој и изградњу и извршавање задатака заштите и спасавања и развој цивилне заштите и спровођење мера и задатака цивилне заштите на својој територији; 63. доноси планове и програме управљања природним ресурсима и добрима у складу са Националном стратегијом просторног развоја РС и Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара; 64. доноси програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове у складу са националним програмом и акционим планом и својим специфичностима и интересима; 65. утврђује посебну накнаду за заштиту и унапређење животне средине 66. даје сагласност и усваја предлог пројекта јавно - приватног партнерства без елемената концесије, ако је јавни партнер општина или друго јавно тело општине; 67. усваја предлог за доношење концесионог акта, ако је давалац концесије општина, када су јавна тела и предмет концесије у надлежности општине, 68. даје сагласност на коначан нацрт јавног уговора јавно - приватног партнерства, са или без елемената концесије; 69. образује Комисију за именовања директора јавних предузећа чији је оснивач општина и именује и разрешава чланове Комисије; 70. прописује радно време угоститељских, трговинских и занатских објеката; 71. даје мишљење о републичком и регионалном просторном плану; 72. врши категоризацију општинских путева и улица и уређује управљање општинским и некатегорисаним путевима; 73. уређује услове и начин обављања комуналне делатности, као и општа и посебна права и обавезе вршилаца комуналне делатности и корисника услуга на својој територији, обим и квалитет комуналних услуга и начин вршења надзора над обављањем комуналних делатности, начин плаћања цене комуналне услуге, начин вршења контроле коришћења и наплате комуналне услуге; 74. утврђује комуналну накнаду, зоне, коефицијенте и друга питања од значаја за утврђивање износа и наплату комуналне накнаде; 75. даје мишљење о законима којима се уређују питања од интереса за локалну самоуправу; 76. покреће поступак за оцену уставности и законитости закона или другог општег акта Републике Србије којим се повређује право на локалну самоуправу; 77. даје сагласност на употребу имена и другог обележја општине; 78. утврђује симболе општине и њихову употребу, као и празник општине; 79. одлучује о називима улица, тргова и других делова насељених места уз сагласност министарства надлежног за послове локалне самоуправе; 80. усваја етички кодекс понашања функционера (у даљем тексту: етички кодекс); 81. доноси мере и усваја препоруке за унапређење људских и мањинских права; 82. даје сагласност на ценовник о висини прикључка на мрежу која је у

јавној својини општине Мало Црнће; 83. даје сагласност на цену воде, у складу са Одлуком о водоводу и канализацији на територији општине Мало Црнће; 84. даје сагласност на висину дневне накнаде (пијачне таксе) коју одређује вршилац одржавања пијаца; 85. доноси Кадровски план Општинске управе, истовремено са Одлуком о буџету општине, 86. разматра извештај о раду локалног омбудсмана; 87. разматра извештај о раду општинског правобранилаштва; 88. информише јавност о свом раду; 89. организује службу правне помоћи грађанима; 90. уређује организацију и рад мировних већа; 91. образује робне резерве и утврђује њихов обим и структуру; 92. доноси годишњи Програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта; 93. доноси Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја; 94. доноси годишњи Програм коришћења средстава за заштиту животне средине; 95. доноси годишњи Програм коришћења средстава за унапређење безбедности саобраћаја на путевима; 96. доноси Процену угрожености и План и Програм развоја система заштите и спасавања на својој територији у складу са Дугорочним планом развоја заштите и спасавања Републике Србије, 97. одлучује о додељивању јавних признања; 98. доноси Одлуку о утврђивању просечних цена одговарајућих непокретности у зонама, Одлуку о одређивању зона и најопремљених зона и Акт о коефицијентима за непокретности у зонама; 99. обавља и друге послове утврђене законом и овим Статутом.

Извршни органи општине су Председник општине и Општинско веће.

Председник општине у својим надлежностима: 1. представља и заступа општину; 2. предлаже начин решавања питања о којима одлучује Скупштина општине; 3. наредбодавац је за извршење буџета; 4. оснива општинску службу за инспекцију коришћења буџетских средстава и службу за интерну ревизију Општине; 5. усмерава и усклађује рад Општинске управе; 6. доноси појединачне акте за које је овлашћен законом и овим Статутом или одлуком Скупштине општине; 7. представља Општинско веће, председава и руководи седницама Општинског већа и одговара за законитост рада Већа; 8. закључује уговоре о прибављању, управљању и располагању непокретностима у јавној својини, укључујући и уговоре о прибављању, отуђењу или давању у закуп грађевинског земљишта у јавној својини, на основу аката Скупштине општине и Општинског већа, а по претходно прибављеном мишљењу општинског јавног правобраниоца; 9. закључује уговоре о прибављању, управљању и располагању превозним средствима и опреме веће вредности за потребе органа општине; 10. одлучује о заснивању ручне залогне на покретним стварима у јавној својини; 11. закључује уговоре са јавним предузећима, односно друштвима капитала, која обављају делатност од општег интереса, о коришћењу ствари у јавној својини која им нису уложена у капитал, као и уговоре са друштвима капитала и јавним предузећима која не обављају делатност од општег интереса, о коришћењу непокретности која им нису уложена у капитал, а која су неопходне за обављање делатности ради којих су основани; 12. закључује уговоре о донацији физичког или правног лица; 13. поставља и разрешава помоћнике председника Општине; 14. предлаже разрешење и избор заменика Председника општине, односно члана општинског већа; 15. информише јавност о свом раду; 16. подноси жалбу Уставном суду Републике Србије ако се појединачним актом или радњом државног органа или органа Општине онемогућава вршење надлежности Општине; 17. образује стручна саветодавна радна тела и комисије за поједине послове из своје надлежности; 18. у име Општине закључује колективне уговоре за органе и за предузећа, установе и друге јавне

службе чији је оснивач Општина; 19. одлучује о организовању и спровођењу јавних радова; 20. доноси одлуку о проглашењу и о укидању ванредне ситуације у Општини у складу са законом, на предлог Општинског штаба за ванредне ситуације, командант је Општинског штаба за ванредне ситуацији по положају; 21. врши и друге послове утврђене Законом, овим Статутом и другим актима Општине. Председник општине је одговоран за благовремено достављање података, списа и исправа, када то захтевају надлежни органи Републике, који врше надзор над радом и актима извршних органа Општине

Општинско веће чине Председник општине, заменик Председника општине и пет чланова Општинског већа, које бира Скупштина општине. Председник општине је председник Општинског већа. Општинско веће: 1. предлаже Статут, буџет и друге одлуке и акте које доноси Скупштина; 2. непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката Скупштине општине; 3. доноси одлуку о привременом финансирању у случају да Скупштина општине не донесе буџет пре почетка фискалне године; 4. врши надзор над радом Општинске управе, поништава или укида акте Општинске управе који нису у сагласности са законом, Статутом и другим актом или одлуком које доноси Скупштина општине; 5. даје сагласност на опште акте којима се уређују број и структура запослених у јавним предузећима и установама које се финансирају из буџета општине и даје сагласност на број и структуру запослених и других лица која се ангажују за остваривање програма или делова програма корисника буџета општине, у складу са законом; 6. решава у управном поступку у другом степену о правима и обавезама грађана, предузећа и установа и других организација у управним стварима из надлежности Општине; 7. прати реализацију програма пословања и врши координацију рада јавних предузећа чији је општина оснивач; 8. подноси тромесечни извештај о раду јавних предузећа Скупштини општине, ради даљег извештавања у складу са законом којим се уређује правни положај јавних предузећа; 9. прописује посебне елементе процене ризика и учесталост вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика из изворне надлежности Општине, као и посебне елементе плана одређеног инспекцијског надзора из изворне надлежности општине; 10. предлаже акта које доноси Скупштина општине ради заштите општег интереса у јавном предузећу и друштву капитала чији је оснивач Општина; 11. одлучује решењем о употреби текуће и сталне буџетске резерве; 12. стара се о извршавању поверених надлежности из оквира права и дужности Републике; 13. поставља и разрешава начелника и заменика начелника Општинске управе; 14. доноси План одбране Општине који је саставни део Плана одбране Републике Србије, усклађује припреме за одбрану правних лица у делатностима из надлежности Општине са Планом одбране Републике Србије; 15. предлаже акте о прибављању, коришћењу, управљању и располагању стварима у јавној својини о којима одлучује Скупштина; 16. одлучује о давању ствари у закуп, укључујући и отказ уговора, одлучује о прибављању и отуђењу превозних средстава и опреме веће вредности за потребе органа и организација Општине Мало Црниће; 17. даје претходну сагласност на одлуке надлежних органа носиоца права коришћења о прибављању, отуђењу и давању у закуп ствари у јавној својини Општине за потребе носиоца права коришћења, о залагању покретних ствари, у складу са законом; 18. одлучује о отуђењу и прибављању земљишта у јавној својини у случајевима прописанима законом (легализација, исправка граница, формирање грађевинске парцеле и др.) и давању у закуп грађевинског земљишта у јавној својини; 19. доноси акт о унутрашњем уређењу и систематизацији Општинске управе; 20. уређује начин коришћење превозних средстава у јавној својини Општине; 21. утврђује штете настале од последица елементарних непогода и других несрећа;

22. образује радна тела за одређене послове из своје надлежности (комисије, групе); 23. информише јавност о свом раду; 24. доноси пословник о раду на предлог Председника општине; 25. образује Жалбену комисију; 26. врши и друге послове, у складу са законом и Статутом.

За вршење управних послова у оквиру права и дужности општине и одређених стручних послова за потребе Скупштине општине, Председника општине и Општинског већа, образује се **Општинска управа**. Општинска управа: 1. припрема нацрте прописа и других аката које доноси Скупштина општине, Председник општине и Општинско веће; 2. припрема нацрте аката о прибављању, коришћењу, управљању и располагању стварима које су у јавној својини општине, у складу са законом; 3. извршава одлуке и друге акте Скупштине општине, Председника општине и Општинског већа; 4. решава у управном поступку у првом степену о правима и дужностима грађана, предузећа, установа и других организација у управним стварима из надлежности Општине; 5. води јединствену евиденцију ствари у јавној својини Општине у складу са законом и управља истом уз праћење финансијских ефеката имовине дате у закуп; 6. врши надзор над коришћењем, односно закупом ствари у јавној својини; 7. врши надзор на примењивањем закона и на основу њега донетих подзаконских прописа о прибављању, коришћењу, управљању и располагању стварима у јавној својини; 8. обавља послове управног надзора над извршавањем прописа и других општих аката Скупштине општине; 9. извршава законе и друге прописе чије је извршавање поверено општини; 10. обавља стручне и административно - техничке послове за потребе рада Скупштине општине, Председника општине и Општинског већа; 11. израђује пречишћене текстове одлука и других аката органа општине; 12. доставља извештај о свом раду на извршењу послова из надлежности општине и поверених послова, Председнику општине, Општинском већу и Скупштини општине по потреби, а најмање једном годишње.

У Општинској управи образују се унутрашње организационе јединице за вршење сродних управних, стручних и других послова.

6. Управљање, мониторинг и евалуација Стратегије

Акциони план представља дефинисане оперативне приоритете како би се спроводила Стратегија одрживог развоја општине Мало Црниће и ефикасније организоване активности општинске управе. Имајући у виду да свака Стратегија и њен Акциони план подлежу контроли и вредновању, обрађивач је овом делу посветио посебну пажњу.

Спровођење стратегије зависи од свих заинтересованих страна и њиховог учешћа у припреми и примени стратегије. Кључни услов за имплементацију циљева стратегије јесте изградња ефикасног институционалног оквира на свим нивоима. Највећу одговорност за координацију и спровођење стратегије треба да преузму председник општине, општинско веће и надлежна служба за локални економски развој.

У општинској управи Мало Црниће постоји Одсек за локални економски развој, локалну пореску администрацију и инспекцијске послове у чијој би надлежности било праћење реализације Стратегије и извештавање о реализацији извршном органу, општинском већу, једном годишње.

Део одсека који је надлежан за Локални економски развој треба да обавља стручне, административне и оперативне послове везане за координисање рада јавних предузећа и локалне управе у процесу реализације пројеката и активности из Акционог плана, да координира јавни, приватни и цивилни сектор, да прати имплементацију одрживог развоја општине, информисе јавност и промовише активности у процесу остваривања одрживог развоја. Активно учешће општинског већа, чији су чланови задужени за одређене секторе, треба да осигура већи степен координације између појединих сектора ради остваривања што веће рационалности у коришћењу буџетских средстава, сарадњу са донаторима ради обезбеђења додатних средстава за спровођење Акционог плана и јаку политичку подршку за стратешке реформе.

Након усвајања Стратегије основаће се група за мониторинг која ће пратити (контролисати) спровођење Стратегије и осигурати њену имплементацију. Она би требало да укључи, поред Одсека за ЛЕР и ЛПА, представнике локалних партнера ван општинске управе (јавна и комунална предузећа, удружења), који су учествовали у изради стратегије и који су добро упознати са циљевима и задацима Стратегије. Група би требало да се састаје ради мониторинга једном у половини године.

На основу Акционог плана треба креирати информациону базу података са листом пројекта и активности, дефинисати индикаторе (показатеље) остваривања стратегије и креирати формат извештаја о примени Стратегије. Задатак дела одсека надлежног за ЛЕР је редовно ажурирање информација, што ће бити основа за прављење извештаја групе за мониторинг. Велики значај у остварењу циљева стратегије имају локална заједница, цивилни сектор, удружења и сами грађани који треба да учествују у размени информација.

Евалуација Акционог плана подразумева надгледање спровођења пројеката који су предложени у акционом плану. Углавном се фокусира на благовремени развој и проверу пројекта као и на обезбеђивање финансијских средстава за главне пројекте. Основни извори финансирања су: наменска средства разних фондова Републике Србије; буџет локалне

самоуправе; наменски фондови локалне самоуправе; донације; различите врсте помоћи и зајмова; и финансијска средства из фондова ЕУ.

О информацијама везаним за имплементацију Стратегије одрживог развоја општине Мало Црниће јавност ће бити благовремено информисана у складу са динамиком планираних активности, уз помоћ локалних ТВ и радио станица, новина, билтена, јавних трибина и сл. Приликом информисања грађана о актуелностима везаним за Стратегију одрживог развоја општине Мало Црниће, грађанима треба упутити позив да узму активно учешће у реализацији постојеће Стратегије и њеном иновирању предлагањем нових идеја.

7. Акциони план развоја општине Мало Црниће 2021-2025. године

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
СЦ 1. Побољшање економског окружења							
СП 1.1 Привлачење инвестиција и развој МСПП							
1.1.1	Ревизија пројекта Индустијске зоне Мало Црниће (израда студије оправданости изградње Индустијске зоне Мало Црниће)		Буџет општине	Општинска управа	Екстерни експерти	2021.	МСПП
1.1.2	Израда и реализација програма мера подршке за развој МСПП		Буџет општине	Општинска управа	Развојна агенција, Екстерни експерти	2021.	МСПП
1.1.3	Анализа привреде и преведених потенцијала за развој МСПП (имовинска карта општине, креирање базе података о свим привредним субјектима у општини: МСПП, задруге, пољопривредна газдинства, пружаоци услуга, добављачи)		Буџет општине, Буџет РС, Донације	Одељење за привреду	МСПП, екстерни експерти, развојна агенција	2021.	Потенцијални инвеститори, пословни сектор, МСПП, пољопривредна газдинства, пружаоци услуга, добављачи
1.1.4	Организација обука за МСПП и пољопривредна газдинства		Буџет општине, Буџет РС, Донације	Одељење за привреду	МСПП / пољопривредна газдинства	Континуирано 2021-2025.	МСПП, Пољопривредна газдинства
1.1.5	Организација наступа на сајмовима привреде		Буџет општине, Буџет РС, Донације, МСПП	Одељење за привреду	МСПП	Континуирано 2021-2025.	МСПП, Пољопривредна газдинства
1.1.6	Организација локалних сусрета дијаспоре и привредника		Планирање средстава на основу буџета за 2021. годину	Локална самоуправа	Приватно-јавно партнерство	Континуирано 2021-2025.	Предузетници из општине, представници дијаспоре, локална самоуправа
1.1.7	Промоција привредних потенцијала општине Мало Црниће у земљи и иностранству		Донација (ИПА, ЦБЦ/ГИЗ), Буџет РС, Буџет општине	Одељење за привреду	МСПП, Развојна агенција, екстерни експерти	Континуирано 2021-2025.	МСПП, Инвеститори

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
1.1.8	Израда водича за инвеститоре и промотивног материјала о општини Мало Црниће као привлачној дестинацији за становање и природну делатност		Донација (ИПА, ЦБЦ/ГИЗ), Буџет РС, Буџет општине	Одељење за привреду	МСПП, Развојна агенција, екстерни експерти, Прекогранични партнер	Континуирано 2021-2025.	МСПП, Инвеститори
1.1.9	Унапређење интернет странице општине Мало Црениће у циљу задовољења потреба грађана и инвеститора (еУправа, Онлајн пријава комуналних и други проблема...), на годишњем нивоу		Донација (ИПА, ЦБЦ/ГИЗ), Буџет РС, Буџет општине	Општинска управа	ИТ експерти, МСПП, Јавна предузећа, установе, организације	Континуирано 2021-2025.	Грађани, инвеститори, привреда
1.1.10	Реализација програма јавних радова на територији општине Мало Црниће		Буџет РС, Буџет општине	НСЗ	Општине Мало Црниће	Континуирано 2021-2025.	Незапослена лица
1.1.11	Реализација програма стручне праксе и програма стицања практичних знања		Буџет РС, Буџет општине	НСЗ	Општине Мало Црниће	Континуирано 2021-2025.	Незапослена лица и послодавци
СП 1.2	Рурални развој и развој пољопривреде						
1.2.1	Подршка удруживању пољопривредних произвођача		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	Пољопривредна газдинства	Континуирано 2021-2025	Пољопривредно становништво
1.2.2	Израда годишњег програма заштите уређења и коришћења пољопривредног земљишта		Буџет општине,	Одељење за пољопривреду	Министарство за пољопривреду	Континуирано 2021- 2025	Пољопривредно становништво
1.2.3	Обука за ИПАРД		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	МСПП, пољопривредна газдинства	Континуирано 2021- 2025	Становништво општине Мало Црниће
1.2.4	Промоција руралних потенцијала општине ради стимулисања инвестиција		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	ТО	2019-2023.	Потенцијални инвеститори
1.2.5	Израда и реализација Програма мера		Буџет РС и буџет	Одељење за	Пољопривредна	2019-2023.	Пољопривредна

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
	подршке за пољопривреду и рурални развој (директна плаћања - регреси, субвенције за унапређење ратарске и сточарске производње.)		општине	пољопривреду	газдинства		газдинства
1.2.6	Подршка учешћу пољопривредника на сајмовима (организациона и финансијска)		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	НВО, Развојна агенција, Привредна комора	2019-2025.	Пољопривредна газдинства, МСПП
1.2.7	Едукација и повезивање сеоског становништва и власника МСПП у циљу производње здраве хране, израде и продаје сувенира, пружања угоститељских услуга за потребе унапређења руралног туризма		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	НВО, МСП, Развојна агенција, екстерни експерти	2019-2025.	Пољопривредна газдинства, МСПП
1.2.8	Изградња система за наводњавање у општини Мало Црниће		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Одељење за пољопривреду	Надлежно министарство	2019-2025.	Пољопривредна газдинства,
1.2.9	Реконструкција и опремање МЗ на територији општине Мало Црниће		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	МЗ	2021-2024.	Становници општине Мало Црниће
1.2.10	Подршка организовању културних и спортских манифестација у руралним срединама		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства	ТО, Културна и спортска удружења	МЗ, НВО	Континуирано 2021-2025.	Становници општине Мало Црниће, посетиоци
СП 1.3	Развој туризма						
1.3.1	Израда годишњег акционог плана унапређења знања запослених у туристичкој организацији		Буџет Општине Мало Црниће	ТО	Општина Мало Црниће	Континуирано 2021 – 2025.	ЈЛС, Запослени у ТО
1.3.2	Унапређење знања запослених у туристичкој организацији		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства, ИПА прекогранична сарадња са Румунијом	ТО	НВО, Образовне институције, екстерни експерти	Континуирано 2021 – 2025.	Запослени у ТО

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
1.3.3	Умрежавање ТО Мало Црниће са организацијама подршке развоју туризма		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства, ИПА прекогранична сарадња са Румунијом	ТО	Образовне институције, НТО, Привредна комора Србије, Удружења	2021 – 2025.	Запослени у ТО, ЈЛС
1.3.4	Израда акционог плана за развој туризма у општини Мало Црниће за период 2021 - 2025		Буџет општине Мало Црниће	ТО	Екстерни експерти	2021.	Запослени у ТО, ЈЛС
1.3.5	Едукација домаћинстава за пружање услуге смештаја и боравка туриста		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства, ИПА прекогранична сарадња са Румунијом	ТО	НВО, Развојна агенција, Екстерни експерти	2021 – 2025.	Туристички актери
1.3.6	Анализа могућности развоја туристичке понуде и развој маркетинг алата за њихову промоцију.		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства, ИПА прекогранична сарадња са Румунијом	ТО	НВО, Развојна агенција, Екстерни експерти	2021 - 2025	Локални предузетници, Туристички актери
1.3.7	Подршка развоју домаће радиности, старих заната у туристичке сврхе кроз информисање и едукације		Буџет РС, Буџет општине, Донаторска средства, ИПА прекогранична сарадња са Румунијом	ТО	Одељење за привреду, КЛЕР	2020-2021	Пољопривредна газдинства, локални предузетници
1.3.8	Подстицаји и програми за покретање руралног туризма (финансијска и не финансијска подршка)		Донација (ИПА ЦБЦ), буџет РС и буџет општине	ТО	МСПП	2021-2023	Млади, пољопривредна газдинства, новодошли становници општине Мало Црниће

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
1.3.9	Израда пројектно техничке документације за постављање туристичке сигнализације у општини Мало Црниће		Буџет општине Мало Црниће	ТО	Општина Мало Црниће		Општина Мало Црниће
1.3.10	Постављање и одржавање туристичке сигнализације		Донација (ИПА ЦБЦ), буџет РС и буџет општине	ТО	Удружења предузетника	2021-2023.	Туристи
1.3.11	Израда пројектно техничке документације за изградњу визиторских центраа, бициклистичких стаза, стаза здравља и сл.		Донација (ИПА ЦБЦ), буџет РС и буџет општине	ТО	Јавна предузећа и установе	2020-2021.	ТО
1.3.12	Изградња визиторских центраа и уређење бициклистичких стаза, стаза здравља и др.		Донација (ИПА ЦБЦ), буџет РС и буџет општине	ТО	Одељење за привреду, Прекогранични партнер, Развојна агенција	2021-2023.	Локални туристички актери, туристи
1.3.13	Инвестиције у развој туристичких производа (културно историјска добра, манифестација, стазе здравља, гастрономски изазови)		Донација (ИПА ЦБЦ), буџет РС и буџет општине	ТО	Одељење за привреду, Прекогранични партнер, Развојна агенција	2019-2023.	Локални туристички актери, туристи
СЦ 2.	Унапређење услова живота и рада						
СП 2.1	Развој културе						
2.1.1	Одржавање културних манифестација општине		Буџет општине. Министарство културе	Одељење за друштвену делатност општине		2021-2025.	Становништво општине, ЈЛС

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
2.1.2	Инвестиционо и текуће одржавање објеката културе		Буџет општине.	Одељење за привреду		2021-2025.	Становништво општине, ЈЛС
СП 2.2	Унапређење здравствене и социјалне заштите						
2.2.1	Израда Стратегије развоја социјалне политике општине Мало Црниће		Буџет општине. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	Одељење за друштвену делатност општине	Центар за социјални рад, НВО	2021.	Становништво општине, ЈЛС
2.2.2	Обухват свих трудница и породица са новорођеним и малим дететом посетом патронажне службе		Буџет општине, Министарство здравља, Министарство за децу, породицу и демографију	Општина Мало Црниће	Министарство здравља, Министарство за децу, породицу и демографију	2022-2025.	Породице са малом децом
2.2.3	Проширивање капацитета предшколске установе 14. октобар у Малом Црнићу (адаптација, проширивање постојећег простора) уз изградњу/реновирање игралишта за децу		Буџет општине, донације, ИПАРД ЦДЦ	Општина Мало Црниће	-	2021-2022.	Деца предшколског узраста
2.2.4	Наставак развоја услуга за старе (услуге герантодомаћица, Услуга "Помоћ у кући", Услуга Дома за смештај старих лица)		Буџет општине, Министарство здравља, Министарство за децу, породицу и демографију	Општина Мало Црниће	Министарство здравља, Министарство за децу, породицу и демографију	2021-2025.	Старо становништво општине (лица 65+), лица са инвалидитетом, рањиве групе
2.2.5	Организација локалних сусрета, конференција, трибина дијаспоре и привредника		Планирање средстава на основу буџета за 2021. годину	Локална самоуправа	Приватно-јавно партнерство	Континуирано 2021-2025.	Предузетници из општине, представници дијаспоре, локална самоуправа
2.2.6	Наставак реализације пројекта везаних за културу и традицију		Планирање средстава на основу буџета				

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
2.2.7	Израда пројектно техничке документације за изградњу спортских објекта		Планирање средстава на основу буџета ЈЛС, донације	Општина Мало Црниће	-	2021-2022.	Становништво општине
2.2.8	Изградња и текуће одржавање спортских објеката		Планирање средстава на основу буџета ЈЛС, донације, ИПА ЦДЦ	Општина Мало Црниће	-	2022-2025.	Становништво општине
СП 2.3	Јачање капацитета општине						
2.3.1	Јачање капацитета локалног Савета за управљање миграцијама		Буџет општине, КИРС	Општина Мало Црниће	КИРС	Континуирано 2021-2025.	Организациона јединица
2.3.2	Јачање капацитета младих и жена у органима општинске управе (обуке, тренинзи)		Буџет општине, НВО	Општина Мало Црниће	НВО	Континуирано 2021-2025.	Млади и жене
2.3.3	Наставак модернизације и ефикасности запослених у локалној самоуправи кроз едукацију и обуке у циљу стицања одређених знања и вештина		ИПА ЦДЦ, НВО	Општина Мало Црниће	НВО	Континуирано 2021-2025.	Запослени у ЈЛС
2.3.4	Промовисање целоживотног учења у циљу индивидуалног развоја и развоја локалне заједнице		ИПА ЦДЦ, НВО, Министарство просвете, научног и технолошког развоја	Општина Мало Црниће	НВО	Континуирано 2021-2025.	
СП 2.4	Обезбеђење додатног образовања у циљу стицања нових знања и вештина						
2.4.1	Промовисање целоживотног учења у циљу индивидуалног развоја и развоја локалне заједнице		ИПА ЦДЦ, НВО, Министарство просвете, научног и технолошког развоја	Општина Мало Црниће	НВО	Континуирано 2021-2025.	Целокупно становништво
2.4.2	Унапређење квалификација и вештина пољопривредног становништва кроз различите обуке и доквалификације		Министарство за бригу о селу, ИПА ЦДЦ, НВО, буџет општине	Министарство за бригу о селу	НВО, Општина Мало Црниће	Континуирано 2021-2025.	Пољопривредни произвођачи

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
2.4.3	Оснаживање пољопривредних произвођача за пласирање производа преко интернета		Буџет РС, Министарство за бригу о селу, буџет општине, НВО	Министарство за бригу о селу	Општина Мало Црниће, НВО	Континуирано 2021-2025.	Пољопривредни произвођачи
СП 2.5	Унапређење омладинске политике						
2.5.1	Истраживање потреба младих на територији општине Мало Црниће		Буџет општине Министарство омладине и спорта	Канцеларија за младе	НВО, екстерни експерти	2021.	Млади
2.5.2	Развијање система информисања младих		Буџет општине Министарство омладине и спорта	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће,	Континуирано 2021-2025.	Млади
2.5.3	Спровођење програма неформалног образовања и економско оснаживање младих		Буџет општине Министарство омладине и спорта. ИПА програм ЦБЦ, остали национални фондови	Канцеларија за младе	НВО, Развојна агенција,	Континуирано 2021-2025.	Млади
2.5.4	Програм обуке са НСЗ - Моја прва плата		Буџет општине Министарство омладине и спорта	НСЗ	Канцеларија за младе	Континуирано 2021-2025.	Млади и предузетници
2.5.5	Креирање подршке успешним младим људима „Конкурс за младе таленте“		Буџет општине Министарство омладине и спорта	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано 2021-2025.	Млади
2.5.6	Унапредити услове за културне и уметничке активности и сарадњу младих стваралаца у свим областима културе и уметности (позориште, фолклор, културне манифестације)		Буџет општине Министарство омладине и спорта	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано	Млади и локално становништво
2.5.7	Развијати капацитете актера омладинске политике и механизме учешћа младих на локалном нивоу		Буџет општине	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано	Млади и локално становништво

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
2.5.8	Подстицати и подржавати програме у којима су млади активно и равноправно укључени у све сегменте планирања и реализације.		Буџет општине	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано	Млади и локално становништво
2.5.9	Подржати и доприносити квалитету и разноврсности активности у оквиру слободног времена младих (спортске активности, здрави стилови живота, очување животне средине).		Буџет општине	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано	Млади и локално становништво
2.5.10	Подржати оснивање и рад локалних волонтерских центара.		Буџет општине	Канцеларија за младе	Општина Мало Црниће	Континуирано	Млади и локално становништво
СЦ 3. Заштита природне и животне средине							
СП 3.1 Одрживо коришћење и очување постојећих природних вредности							
3.1.1	Израда плана управљања водама за водно подручје Општине		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Водопривредни центар "Сава-Дунав"	2021-2025.	Општинска управа, становници општине
3.1.2	Доношење и реализација Плана за заштиту земљишта од ерозије		Буџет општине, Буџет Републике	Општина Мало Црниће		2024-2025.	Становници општине
3.1.3	Израда Програма заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Министарство пољопривреде	2021-2025.	Становници општине, Инвеститори
3.1.4	Ревитализација језера и уређење купалишта		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Туристичка организација Србије	2023-2025.	Становници општине, Излетници
3.1.5	Измене и допуне Оперативног плана за одбрану од поплава за воде општине Мало Црниће		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општина Мало Црниће, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, Сектор за	2020-2022.	Становници општине

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
					ванредне ситуације		
3.1.6	Завршетак израде планова шумљавања за површине дефинисане у плановима газдовања ШП „Северни Кучај“ Кучево, ШУ Пожаревац		Буџет општине, Буџет Републике	Општина Мало Црниће	Јавно предузеће „Србијашуме“, ШП „Северни Кучај“ Кучево	2022-2025.	Шумска газдинства
СП 3.2	Заштита и унапређење квалитета животне средине						
3.2.1	Мониторинг квалитета вода реке Млаве		Буџет РС, Буџет општине	Општина Мало Црниће	Агенција за заштиту животне средине, Општина	2023-2025.	СЕПА, Општина М. Црниће
3.2.2	Израда регистара извора загађивања најугроженијих малих водотока		Буџет општине	Општина Мало Црниће		2020-2025.	Општинска управа
3.2.3	Израда катастра извора загађивања земљишта		Буџет општине, Буџет Републике	Општина Мало Црниће	Министарство пољопривреде	2021-2023.	Општинска управа
3.2.4	Реализација програма мониторинга квалитета пољопривредног земљишта		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Агенција за заштиту животне средине	2023-2025.	Пољопривредни произвођачи
3.2.5	Укључивање локалног становништва у акције уређења зелених и јавних површина		Буџет општине, донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП „Чистоћа“, НВО	2020-2023.	Становници општине
СП 3.3	Успостављање ефикасног система управљања отпадом						
3.3.1	Израда Локалног плана управљања отпадом општине Мало Црниће за период 2021-2030.		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП „Чистоћа“	2021.	Општинска управа, Становници општине, ЈКП
3.3.2	Ажурирање постојећег Пројекта санације несанитарне депоније у Салаковцу у складу са актуелним Правилником		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП „Чистоћа“	2022-2025.	Становници насеља Салаковац
3.3.3	Израда и реализација пројеката рекултивације и ремедијације		Буџет општине, Буџет Републике	Општина, ЈКП „Чистоћа“	Министарство заштите животне	2023-2025.	Становници општине

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
	постојећих сметлишта на територији општине				средине		
3.3.4	Постављање "рециклажних острва" за селективно сакупљање рециклабилног отпада (поред школа и зграде општинске управе		Донаторска средства, Буџет општине	ЈКП „Чистоћа“	Организације цивилног друштва	2022-2023.	Становници општине, ЈКП
СП 3.4	Подизање нивоа јавне свести и образовања о заштити животне средине						
3.4.1	Организовање такмичења са темама из области животне средине и реализација програма подршке неформалном виду образовања за заштиту животне средине		Буџет општине, донаторска средства	Општина Мало Црниће	МПНТР, Научне и образовне институције, Организације цивилног друштва	2021-2025.	Становници општине
3.4.2	Организовање еко-кампова и едукативних манифестација		Буџет општине, донаторска средства	Општина Мало Црниће	НВО, Научне и образовне институције	2022-2025.	Становници општине, Удружења
3.4.3	Организовање медијских кампања са темама из заштите животне средине		Фондови, Буџет општине	Општина Мало Црниће	Удружења	2022-2025.	Становници општине
3.4.4	Подизање јавне свести у области животне средине кроз израду програма едукације		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Организације цивилног друштва, Научне и образовне институције	2021-2025.	Становници општине
СЦ 4.	Изградња и опремање инфраструктуре						
СП 4.1	Унапређење постојеће и израда нове стратешке планске документације						
4.1.1	Израда Просторног плана Општине Мало Црниће		Буџет општине, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	Општина Мало Црниће	Општинска управа, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2022.	Становници Општине, потенцијални инвеститори

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
4.1.2	Израда Програма развоја Општине Мало Црниће		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општинска управа, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2022.	Становници Општине, потенцијални инвеститори
4.1.3	Редовно иновирање ППР		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општинска управа	2021-2025.	Становници Општине, потенцијални инвеститори
4.1.4	По потреби израда Плана детаљне регулације и Урбанистичких пројеката		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општинска управа	2021-2025.	Становници Општине, потенцијални инвеститори
СП 4.2	Унапређење контроле и ефикасног коришћења земљишта						
4.2.1	Издавање грађевинских дозвола на основу Правила уређења и грађења из Просторног плана општине или након израде Урбанистичких планова		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општинска управа	2021-2025.	Становници Општине, потенцијални инвеститори
4.2.2	Уместо индустријских зона потенцирати мале нуклеусе развоја привреде		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Министарство привреде, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2025.	Становници Општине, потенцијални инвеститори
СП 4.3	Заштита локалног градитељства и традиције						
4.3.1	Кроз планску документацију дефинисати адекватне висине објеката, удаљења и врсте материјала за изградњу		Буџет општине	Општина Мало Црниће	Општинска управа	2021-2025.	Становници Општине

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
СП 4.4	Унапређење система водоснабдевања						
4.4.1	Иновирање постојеће и израда недостајуће планске и техничке документације за водоснабдевање насеља општине Мало Црниће		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2022.	Становници Општине
4.4.2	Израда Студије изведеног стања локалних водоводних система		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021.	Општина Мало Црниће, ЈКП
4.4.3	Утврђивање зона санитарне заштите за извориште и израда елабората о зонама санитарне заштите за друга изворишта и објекте локалних водовода на територији Општина Мало Црниће		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП, ресорно Министарство, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2022.	Општина Мало Црниће, ЈКП
4.4.4	Реконструкција и проширење постојећих централно организованих система водоснабдевања у насељима М. Црниће, Салаковац, В. Црниће и Божевац		Буџет општине, фондови, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2023.	Становници Општине
4.4.5	Реконструкција и активирање бунара у центру насеља Смољинац		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2022.	Становници насеља Смољинац
4.4.6	Изградња постројења за припрему воде за пиће у насељима Смољинац и Божевац		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2025.	Становници Општине
4.4.7	Успостављање системске контроле квалитета вода локалног водовода у складу са важећим прописима		Буџет општине, ЈКП	Општина Мало Црниће	ЈКП, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2025.	Становници Општине, Општина Мало Црниће, ЈКП

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
СП 4.5	Изградња система за одвођење комуналних отпадних вода						
4.5.1	Ревидирање постојеће и израда недостајуће планске и техничке документације за канализационе мреже општине Мало Црниће		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2022.	Општина Мало Црниће, ЈКП
4.5.2	Изградња канализационе мреже у насељима Мало Црниће, Смољинац и Божевац		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2025.	Становници Општине
4.5.3	Реализовање пројекта изградње постројења за пречишћавање и завршетак пројекта изградње колектора за одвођење отпадних вода и додатне инфраструктуре		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2025.	Становници Општине
4.5.4	Израда и ажурирање катастра септичких јама и предлога израде сепарационих система/санитарних септичких јама		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2023.	Општина Мало Црниће, ЈКП
4.5.5	Решавање проблема пражњења септичких јама		Буџет општине	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2022.	Становници Општине
СП 4.6	Гасификација Општине Мало Црниће						
4.6.1	Спровођење пројекта гасификације - изградња магистралног гасовода и разводне гасоводне мреже по насељима		Буџет општине, надлежно Министарство, Донаторска средства	ЈП Србијагас	ЈКП, ресорно Министарство, ЈП Србијагас	2021-2025.	Становници Општине, друга правна лица

Р.Бр.	Назив пројекта	Вредност пројекта (ЕУР)	Извори финансирања	Носилац пројекта	Партнери на пројекту	Време реализације	Корисници/ циљне групе
СЦ 4.7	Изградња и реконструкција локалних путева						
4.7.1	Реконструкција и одржавање постојећих локалних (општинских) путева под савременим коловозом		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП, ресорно Министарство, Регионална развојна агенција Браничево-Подунавље	2021-2025.	Становници Општине
4.7.2	Асфалтирање и изградња локалних путева и улица у насељима		Буџет општине, Донаторска средства	Општина Мало Црниће	ЈКП	2021-2025.	Становници Општине